

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ : ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΘΕΜΑ : ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΣΚΟΥΝΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΕΞΑΡΧΑΚΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΜΑΡΑΒΑ ΝΕΚΤΑΡΙΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2007

**ΘΕΜΑ : ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ**

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	8
1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	8
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	11
1.3 ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ.....	14
1.4 Η ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ.....	16
1.5 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	21
2.1 ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	21
2.2 ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	25
2.3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	27
2.4 ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ (2006).....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ.....	35
3.1 ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ.....	35
3.2 ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ.....	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	45
4.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	51
6.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΡΟΠΟΥ ΔΡΑΣΗΣ.....	51
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	56

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γενικά αποδεκτό, ότι ο τουρισμός για τη χώρα μας αποτελεί ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα. Για να μπορέσουμε να μετατρέψουμε το συγκριτικό αυτό πλεονέκτημα και σε ανταγωνιστικό, αναγκαία συνθήκη είναι η συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Ο δημόσιος τομέας εκφράζεται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Το τελευταίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό γιατί σε τοπικό επίπεδο εξειδικεύονται, γίνονται πράξη, οι οποίες πολιτικές έχουν σχεδιασθεί σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.¹

Πολλά έχουν λεχθεί κατά καιρούς για το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην τουριστική οικονομία. Στη συνέχεια της εργασίας θα προσπαθήσουμε να δώσουμε σύντομα το θεωρητικό πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να λαμβάνει χώρα και να αναπτύσσεται η δράση της ΤΑ στο τουριστικό ζήτημα. Ακολούθως, θα γίνει αναφορά στη σημερινή και κατά πολύ αποκλίνουσα κατάσταση.

Ο σκοπός της ΤΑ πρέπει να είναι η μεγιστοποίηση των ωφελειών από την τουριστική δραστηριότητα, τόσο των επιχειρηματικών μονάδων, όσο και των δημόσιων τουριστικών ειδικών υποδομών. Παράλληλα, η διαφύλαξη του κοινωνικού ιστού, η προστασία του περιβάλλοντος και η ανάδειξη του πολιτισμού.

Στην προσπάθεια λοιπόν να προσδιορίσουμε το ρόλο της ΤΑ στη λειτουργία του τουριστικού φαινομένου πρέπει να απαντήσουμε, τουλάχιστον, στα δύο ακόλουθα ερωτήματα: σε ποια από τα στοιχεία διαμόρφωσης και διάθεσης της τουριστικής εμπειρίας συμμετέχει η ΤΑ; και ποια είναι η δράση και η αντίδραση μεταξύ της ΤΑ, των τουριστικών επιχειρήσεων και των τουριστών;

Η ΤΑ πρέπει να σκοπεύει στην ικανοποίηση και του πελάτη-τουρίστα και του πελάτη επιχείρησης. Για την πληρότητα του ρόλου της ΤΑ, οι τοπικοί άρχοντες πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι τα έργα τους αφορούν και απευθύνονται κατά πρώτο και κύριο λόγο στον τοπικό πληθυσμό, δηλαδή στους ψηφοφόρους τους και τους χρηματοδότες τους. Άρα, ότι

¹ Philoxenous.gr -Στ. Ανδρεαδής : Τουρισμος και Τοπικη Αυτοδιοικηση, 11/10/2006

καλό γίνεται για την περιοχή αυτοί οι οποίοι ωφελούνται περισσότερο, με την έννοια ότι το χρησιμοποιούν / απολαμβάνουν για όλο το χρόνο, είναι οι κάτοικοι της περιοχής. Το γεγονός ότι οι τουρίστες δεν ψηφίζουν δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να σημαίνει ότι οι ανάγκες τους δεν πρέπει να καλυφθούν ή να τοποθετούνται τελευταίες από πλευράς προτεραιότητας. Το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις – τουλάχιστον οι τουριστικές – δεν έχουν δυνατότητες μετεγκατάστασης, δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να αντιμετωπίζονται απλά ως πηγές εσόδων και μάλιστα συνεχούς ροής και ανεξάρτητα από την εποχικότητα της δραστηριότητάς τους.

Για την εξασφάλιση λοιπόν της αειφορίας του προορισμού και τη μεγιστοποίηση των ωφελειών τόσο των μόνιμων κατοίκων, όσο και των επισκεπτών του προορισμού, είναι απόλυτα αναγκαία η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ ΤΑ και επιχειρήσεων για την από κοινού χάραξη και υλοποίηση μίας πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης. Πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί κάτι τέτοιο; Αν η ΤΑ υιοθετήσει στο σχεδιασμό και στη δράση της μια σειρά από τουριστικά κριτήρια, δηλαδή αν φιλτράρει κάθε της σχέδιο και ενέργεια με το συμφέρον των επισκεπτών της, που ουσιαστικά είναι συμφέρον των μόνιμων κατοίκων της και παράλληλα ενημερώσει τις επιχειρήσεις για το πλαίσιο και τους περιορισμούς στη δράση της, είναι σίγουρο ότι η αποτελεσματικότητα των μέτρων και παρεμβάσεων της θα πολλαπλασιασθεί.

Ας αφήσουμε λίγο όλα αυτά τα θεωρητικά και ας έρθουμε λίγο στην πραγματικότητα. Εκτός λίγων εξαιρέσεων, η ΤΑ έχει αποτύχει στο ρόλο της για την τουριστική ανάπτυξη. Η ΤΑ δεν έχει προφανώς κατανοήσει την σπουδαιότητα, τις διαστάσεις και το ακριβές περιεχόμενο του ρόλου της, με αποτέλεσμα είτε να απέχει, είτε να προσπαθεί με αποσπασματικές ενέργειες να είναι παρούσα. Τόσο οι τουρίστες, όσο και οι επιχειρήσεις, αλλά κυρίως οι κάτοικοι, ενδιαφέρονται για το έργο των ΤΑ και όχι για την γραφειοκρατία πίσω από αυτό. Έτσι, ενώ η ενός ελαχίστου αποδεκτού επιπέδου καθαριότητα έχει χαθεί, οι ΤΑ ερίζουν και μεταθέτουν τις ευθύνες μεταξύ υπηρεσιών της περιφέρειας, της νομαρχίας και των δήμων. Τα έργα βασικών υποδομών, άγνωστο πότε προγραμματίζονται, ξεκινούν και συνήθως παραμένουν ημιτελή μεσούσης της τουριστικής περιόδου. Ακόμα, ενώ οι ΤΑ έχουν αρμοδιότητες για την τήρηση του νόμου, δεν έχουν καταφέρει να ελέγξουν το φαινόμενο της ηχορύπανσης και οι επικαλούμενες ελλείψεις πόρων και ανθρώπινου δυναμικού δεν μπορεί να είναι εσαεί δικαιολογία για αυτή τη νοσηρή κατάσταση.

Το έλλειμμα των ΤΑ στον τομέα των υποχρεώσεων τους γίνεται πλεόνασμα στον τομέα των διεκδικήσεων τους. Τεράστιες αυξήσεις δημοτικών τελών (έως και 158% από το 2002 έως το 2005, σύμφωνα με πρόσφατα δημοσιεύματα), απαίτηση είσπραξης τελών από τις τουριστικές επιχειρήσεις για όλο το χρόνο ανεξάρτητα τη διάρκεια λειτουργίας της

επιχείρησης. Είσπραξη τεράστιων ποσών από τα τέλη παρεπιδημούντων και διάθεση τους σε βάση κάθε άλλο παρά ανταποδοτική.

Θα μπορούσε κάποιος να επιχειρηματολογήσει επί μακρόν, για τις αντοχές της δράσης της ΓΑ στον τουρισμό. Το ζητούμενο όμως δεν είναι αυτοί αλλά το πώς μέσα από την συνεργασία επιχειρήσεων και ΓΑ θα προκύψουν οφέλη για την τοπική οικονομία, δηλαδή για τις επιχειρήσεις και τους κατοίκους της περιοχής.

Σκοπός της εργασίας είναι να παρακολουθήσουμε την τουριστική ανάπτυξη του Νομού Χανίων το 2006, σε σύγκριση με άλλες χρονιές, όπως επίσης και για την υπόλοιπη Ελλάδα και πώς η τοπική αυτοδιοίκηση συμβάλει σε αυτό με τουριστικές επενδύσεις ή με άλλους τρόπους.

Στη συνέχεια της εργασίας θα δούμε σημαντικές γενικές έννοιες του τουρισμού (τι είναι ο τουρισμός, από που και πότε ξεκίνησε), την τουριστική ανάπτυξη της Ελλάδας και του Νομού Χανίων.

Μέρος σε αυτή την εργασία παίρνουν και απλοί πολίτες του Νόμου Χανίων, οι οποίοι με την έρευνα που πραγματοποιείται, θα δούμε σε τι μειονεκτεί ο Νομός Χανίων και τι θα πρέπει να κάνουν οι τοπικοί φορείς, έτσι ώστε να βελτιώσουν την τουριστική ανάπτυξη των Χανίων .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1: Η έννοια του σύγχρονου τουρισμού.

Ο τουρισμός αποτελεί ένα πολυδιάστατο φαινόμενο με οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις.

Στη σύγχρονη του μορφή ο τουρισμός έχει πάρει μαζικά χαρακτηριστικά, γεγονός που τον διαφοροποιεί, κυρίως ποσοτικά, από παλαιότερες μορφές του. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο τουρισμός από προνόμιο των πλουσίων γίνεται δικαίωμα των εργαζομένων και παίρνει μαζική και ομαδική μορφή. Ταυτόχρονα εκτός από εσωτερικός γίνεται και εξωτερικός τουρισμός, δηλαδή διεθνοποιείται.

Οι μετακινήσεις για τουριστικούς λόγους πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας και από χώρα σε χώρα και καθοριστικό ρόλο σε αυτό διαδραμάτισε η τεχνολογική εξέλιξη στα μεταφορικά μέσα, αλλά και η βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης και αμοιβής των εργαζομένων, οι κοινωνικές παροχές και η ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων.

Οι διαστάσεις που πήρε το τουριστικό φαινόμενο μεταπολεμικά οδήγησε πολλές χώρες στη λήψη μέτρων για την ανάπτυξη του τουρισμού, όπως για παράδειγμα η εκτέλεση έργων τουριστικής υποδομής, με θετικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη.

Ο τουρισμός, σύμφωνα με την Διεθνή Ακαδημία Τουρισμού², είναι το σύνολο των ανθρώπινων μετακινήσεων και οι δραστηριότητες που προκύπτουν από αυτές.

Ο παραπάνω ορισμός είναι όμως ελλιπής στο βαθμό που ορίζει ότι κάθε μετακίνηση γενικά του ανθρώπου εμπεριέχει την έννοια του τουρισμού και δεν διευκρινίζει το είδος των δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, όσοι μετακινούνται για να απασχοληθούν σε ένα άλλο τόπο δεν είναι τουρίστες.

Η Διεθνής Ομοσπονδία Δημοσιογράφων και Συγγραφέων Τουρισμού ορίζει ότι ο «Τουρίστας είναι το άτομο που πραγματοποιεί μία μετακίνηση, για οποιαδήποτε αιτία, πέραν του συνήθους περιβάλλοντος του και το οποίο χρησιμοποιεί το χρόνο της σχολής τους για την

² Ακαδημία Τουριστικών Ερευνών και Μελετών (ATEM), www.traveldailynews.gr

ικανοποίηση της περιέργειας του, σε όλες τις μορφές της καθώς και της ανάγκης του για ανάπαυση και ψυχαγωγία».

Υπάρχουν αρκετοί ορισμοί του Τουρισμού. Σύμφωνα με την Εταιρεία Τουρισμού (Tourism Society) ο «τουρισμός περιλαμβάνει οποιαδήποτε δραστηριότητα που αφορά προσωρινή μετακίνηση ανθρώπων σε περιοχές διαφορετικές από αυτές που ζουν και εργάζονται». Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (World Tourism Organization) θεωρεί ότι «ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε περιοχές διαφορετικές από το μέρος που μέχρι τώρα διέμεναν όχι περισσότερο από ένα συνεχόμενο χρόνο για διασκέδαση, δουλειές ή για άλλους σκοπούς».

Απ' όλους τους ορισμούς που έχουμε αναφέρει προκύπτει ότι δύο είναι τα βασικά χαρακτηριστικά για να ορίσουμε τον τουρισμό : το κίνητρο και η μετακίνηση. Αρκετοί διεθνείς οργανισμοί για να μπορέσουν να ορίσουν και να επεξηγήσουν την έννοια «τουρίστας» λαμβάνουν υπ' όψη τους το σκοπό του ταξιδιού (κίνητρο) και τη διάρκεια παραμονής (μετακίνηση).

Ο τουρισμός με το πέρασμα του χρόνου έχει εξελιχθεί, εμφανίζεται με διάφορες μορφές και αλληλεπιδρά με διάφορες άλλες δραστηριότητες γι' αυτό είναι δύσκολο να ορισθεί με ακρίβεια. Ο τουρισμός στη σύγχρονη μορφή του θα μπορούσε να ορισθεί σαν η πρόσκαιρη μετακίνηση ανθρώπων από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους σε ένα άλλο τόπο με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών (ξεκούραση, αναψυχή), καθώς και η οργανωμένη προσπάθεια για την προσέλκυση, υποδοχή και καλύτερη εξυπηρέτηση αυτών των ανθρώπων.

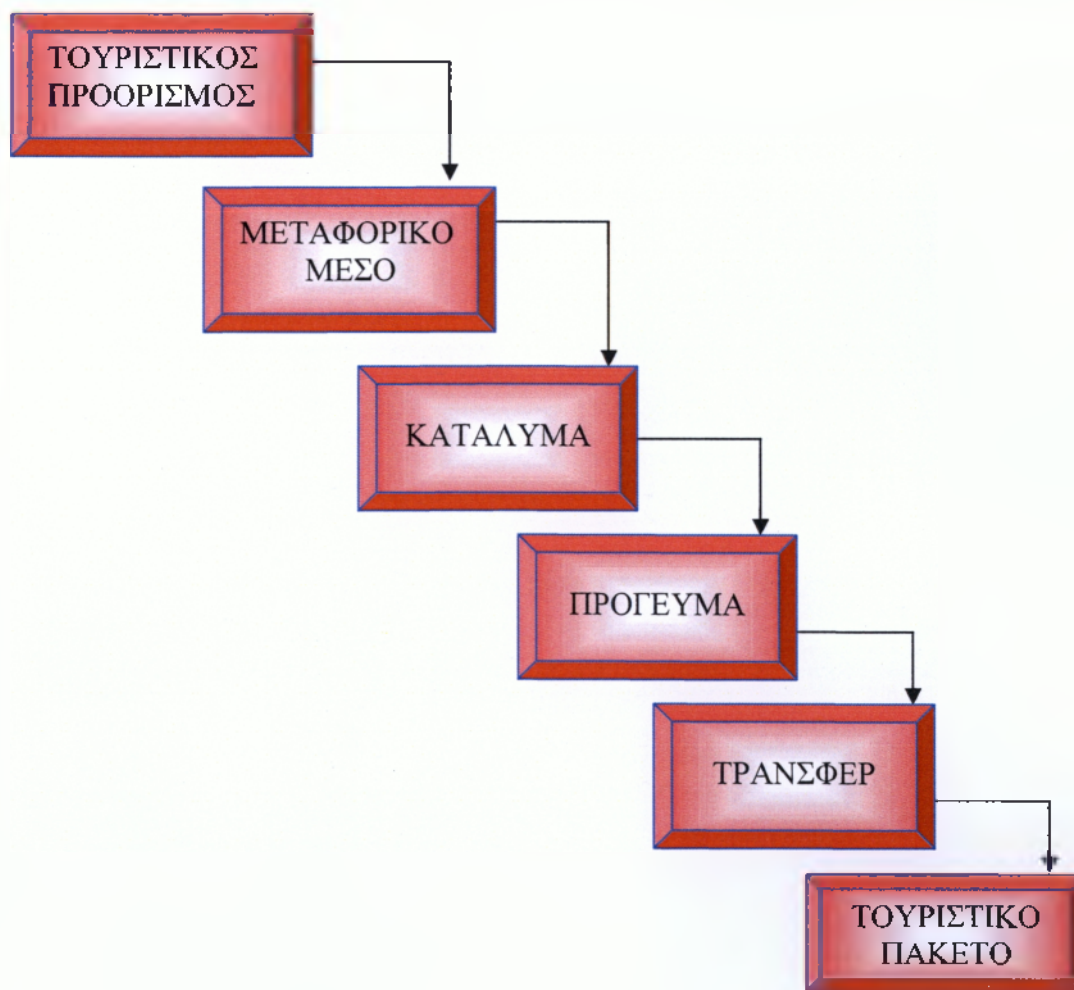
Έτσι, για να χαρακτηριστεί μια μετακίνηση ως τουρισμός, πρέπει να υπάρχει μετακίνηση ατόμων από έναν τόπο σε άλλον, στην ίδια ή άλλη χώρα, με σκοπό την αναψυχή, την ψυχαγωγία, λόγου υγείας ή άλλους, η μετακίνηση δε αυτή πρέπει να είναι πρόσκαιρη και να μην συνδέεται με την άσκηση εργασίας κατά τη διάρκεια της παραμονής.

Παρόλη την ανάπτυξη που έχει γνωρίσει ο τουρισμός τα τελευταία χρόνια, παραμένει να αποτελεί ένα είδος πολυτέλειας. Βέβαια όλο και περισσότερα άτομα, στις αναπτυγμένες χώρες, βλέπουν τον τουρισμό ως τρόπο ζωής. Μία σειρά παράγοντες επηρεάζουν τους πολίτες ως προς την άποψη τους για τον τουρισμό. Τέτοιοι παράγοντες αφορούν την αύξηση του ελεύθερου χρόνου των εργαζομένων, την αύξηση των εισοδημάτων τους, τη βελτίωση των συγκοινωνιών και των διαφόρων μεταφορικών μέσων, την αύξηση της προσφοράς των λεγόμενων τουριστικών πακέτων κτλ (Διάγραμμα 1.1). Με τον όρο τουριστικά πακέτα εννοούμε ένα σύνολο υπηρεσιών που προσφέρονται στον καταναλωτή τουρίστα σε σχετικά

χαμηλές τιμές (για παράδειγμα αεροπορικά εισιτήρια, διαμονή, διατροφή, μετακινήσεις, ξεναγήσεις κτλ).

Η ανάπτυξη του τουρισμού που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια επηρεάζει αναμφισβήτητα τόσο την οικονομία όσο και την κοινωνία. Γενικότερα γεννά πολλά ερωτηματικά αλλά και δημιουργεί και ευθύνες στους ασκούντες τουριστική πολιτική. Κύριο μέλημα τους είναι να μεγιστοποιήσουν τις θετικές επιδράσεις του τουρισμού (για παράδειγμα στο εθνικό εισόδημα, στην απασχόληση κτλ) και να ελαχιστοποιήσουν τις αρνητικές επιδράσεις (για παράδειγμα στο περιβάλλον, την πολιτιστική μας κληρονομιά κτλ).

Διάγραμμα 1.1: Τα συστατικά στοιχεία του τουριστικού πακέτου στην απλούστερη μορφή του

Πηγή : Ηγουμενάκης Νίκος Γ., "Τουριστικό Μάρκετινγκ," Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1999, σελ. 189

1.2. Ιστορική ανασκόπηση του τουρισμού.

Η ανάγκη του ανθρώπου να μετακινείται μακριά από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας του εμφανίζεται από τότε που απόκτη μόνιμη κατοικία, συγκροτεί τους πρώτους οικισμούς και ασχολείται με την παραγωγή αγαθών. Οι μετακινήσεις σε άλλους τόπους μακριά από το τόπο της μόνιμης κατοικίας είχαν σαν κίνητρα λόγους εμπορικούς, θρησκευτικούς, αθλητικούς, επαγγελματικούς (ταξίδια υπαλλήλων) και περιελάμβαναν επίσης και τη χαρά του ταξιδιού σαν σκοπό τους.

Το ταξίδι δεν υπάρχει από μόνο του παρά ενσωματωμένο μέσα σε μία ευρύτερη οικονομική δραστηριότητα, τον τουρισμό ο οποίος αρχίζει και οριοθετείται χρονολογικά στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα.³

Η εξέλιξη των μέσων μεταφοράς ήταν μία από τις σημαντικότερες παραμέτρους στη διαμόρφωση των μετακινήσεων.

Οι πρώτοι ταξιδιώτες, στα μέσα της τέταρτης χιλιετίας π.Χ. ταξιδεύουν με μονόξυλα ή σχεδίες, στη συνέχεια χρησιμοποιείται το άλογο ως υποζύγιο (2300 π.Χ.), το άρμα (1600 π.Χ.), ενώ η πρόοδος στη ναυπηγική και δημιουργία οδικών δικτύων, βελτιώνουν ακόμα περισσότερο τη δυνατότητα για μετακινήσεις.

Τόσο στην αρχαία Ελλάδα όσο και στην αρχαία Ρώμη αυτοί που μπορούσαν να ταξιδεύουν ήταν αυτοί που είχαν ελεύθερο χρόνο και οι οποίοι άνηκαν στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα και ήταν και οικονομικά εύποροι.

Στην αρχαία Ελλάδα το αίσθημα της φιλοξενίας ήταν έντονα αναπτυγμένο, αποτελούσε θεϊκή προσταγή του Δία και οι παραβάτες τιμωρούνταν. Σε αρκετά κείμενα των αρχαίων συγγραφέων υπάρχουν αναφορές για ταξίδια, όπως του Ηροδότου που έκανε περιηγήσεις σε Ελληνικές πόλεις, στη Σικελία, στην Αίγυπτο κλπ. Τουριστικές περιοχές, λόγω αθλητικών και θρησκευτικών εκδηλώσεων, μπορούν να χαρακτηρισθούν η Ολυμπία, οι Δελφοί, η Επίδαυρος κλπ.

Στα ρωμαϊκά και βυζαντινά χρόνια οι μετακινήσεις γίνονται περισσότερες, η κατασκευή οδικού δικτύου από τους Ρωμαίους έδωσε σημαντική ώθηση στον τουρισμό, εμφανίζονται τα πρώτα καταλύματα και οι Ενετοί στη συνέχεια οργανώνουν ταξίδια που ξεκινούν από τη Βενετία.

³ Ηγουμενάκης, Νίκος Γ./ Κραβαρίτης, Κώστας ν./ Λύτρας, Περικλής Ν., 'Εισαγωγή στον Τουρισμό', Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1998

Μέχρι όμως και τη φεουδαρχική περίοδο οι μετακινήσεις είναι περιορισμένες και τα μετακινούμενα άτομα ανήκαν κυρίως σε εύπορες τάξεις.

Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα επικρατούν κυρίως δύο μορφές τουρισμού. Ο πανεπιστημιακός τουρισμός, που εμφανίζεται ιδιαίτερα αναπτυγμένος γύρω από τα πανεπιστημιακά κέντρα της Ευρώπης, και ο τουρισμός των μεγάλων θρησκευτικών εορτών.

Με την Αναγέννηση όμως και τη βιομηχανική επανάσταση στη συνέχεια δημιουργούνται νέες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, που επηρεάζουν σημαντικά τον τουρισμό. Οι άνθρωποι ταξιδεύουν με βασικό σκοπό να ικανοποιήσουν την περιέργεια τους.

Το 1800 χρησιμοποιείται για πρώτη φορά η λέξη «τουρίστας» και το 1811 η λέξη «τουρισμός». Το 1839 εκδίδονται οι πρώτοι τουριστικοί οδηγοί.

Η ανακάλυψη της πυξίδας, της πυρίτιδας, η ανάπτυξη του εμπορίου, η ανακάλυψη της Αμερικής, η χρήση της ατμομηχανής στο σιδηρόδρομο, είναι ορισμένοι μόνο παράγοντες που συνέβαλαν στην αύξηση των μετακινήσεων. Η αύξηση αυτή είναι κυρίως αποτέλεσμα της κυριαρχίας της αστικής τάξης και ειδικότερα των εμπορών που η φύση της δουλειάς τους εξαιτίας της ανάπτυξης των νέων αγορών, είναι να ταξιδεύουν. Τα χαρακτηριστικά του τουρισμού και η κινητικότητα των Τουριστών αλλάζουν την περίοδο 1840-1860.

Η οικονομική αλλά και η κοινωνική κατάσταση στις αρχές του 20^{ου} επηρέασε σημαντικά το τουριστικό φαινόμενο. Στη συνέχεια και μέχρι το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το τουριστικό φαινόμενο ενηλικιώνεται. Στην κατεύθυνση αυτή συνέβαλαν η δημιουργία οργανωτικών δομών στον κρατικό και ιδιωτικό τουριστικό τομέα και οι επιστημονικές ανακαλύψεις που σχετίζονται με τα μεταφορικά μέσα και τα μέσα επικοινωνίας, ιδιαίτερα δε η χρήση της μηχανής στα μεταφορικά μέσα.

Με τη λήξη όμως του Β' Παγκοσμίου Πολέμου παρατηρείται μέχρι και σήμερα μια αλματώδης ανάπτυξη του τουρισμού. Από τα μέσα μάλιστα της δεκαετίας του '70 ο τουρισμός παγκοσμιοποιείται και αυξάνεται με μεγαλύτερο ρυθμό. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (Π.Ο.Τ) το 2010 θα είναι περίπου 40 φορές περισσότερες σε σχέση με εκείνες του 1950 και οι συναλλαγματικές εισπράξεις θα είναι περίπου 700 φορές ψηλότερες. Αρκετοί λόγοι που έχουν συμβάλει στη μεγέθυνση του τουριστικού φαινομένου είναι:

- Η αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος, λόγω της οικονομικής ανάπτυξης, κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες.
- Η επέκταση του χρόνου αναψυχής – διακοπών.
- Η τελειοποίηση των μεταφορικών μέσων και των μέσων επικοινωνίας.

- Η δημιουργία μεγάλων αστικών κέντρων, που καθιστά πιο επιτακτική την ανάγκη των διακοπών.
- Η άνοδος του πολιτιστικού επιπέδου και η βελτίωση των καταλυμάτων.

1.3. Το τουριστικό φαινόμενο και τα χαρακτηριστικά του.

Ορίσαμε προηγούμενα τον τουρισμό ως μια πρόσκαιρη μετακίνηση ανθρώπων από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους σε ένα άλλο τόπο με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών, καθώς και την οργανωμένη προσπάθεια για την προσέλευση, υποδοχή και καλύτερη εξυπηρέτηση αυτών των ανθρώπων.

Ο γενικός αυτός ορισμός του τουριστικού φαινομένου έχει δύο πλευρές⁴. Η πρώτη πλευρά, που αφορά την πρόσκαιρη μετακίνηση των ανθρώπων για τουριστικούς λόγους, είναι η πλευρά της τουριστικής ζήτησης.

Η δεύτερη πλευρά του τουρισμού, που αναφέρεται στην υποδοχή και εξυπηρέτηση αυτών που μετακινούνται για τουριστικούς λόγους, είναι το παραγωγικό μέρος, η τουριστική προσφορά.

Τα προϊόντα ή υπηρεσίες που ζητούνται και προσφέρονται στην τουριστική αγορά τα ονομάζουμε τουριστικά προϊόντα.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του τουρισμού, που είναι αποτέλεσμα του εννοιολογικού προσδιορισμού του είναι:

1. Ο τουρισμός είναι το αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορα μέρη και η διαμονή τους σε αυτά τουλάχιστον ένα 24ωρο. Σκοπός της μετακίνησης αυτής είναι η ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών των ατόμων.
2. Όλες οι μορφές του τουρισμού περιλαμβάνουν το ταξίδι σε ένα τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν. Το ταξίδι και η διαμονή πραγματοποιούνται εκτός του τόπου της μόνιμης κατοικίας του τουρίστα.
3. Οι μετακινήσεις σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι βραχυχρόνιες και προσωρινού χαρακτήρα.
4. Οι άνθρωποι μετακινούνται σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς για λόγους τουριστικούς, που δεν συνδέονται δηλαδή με την πρόθεση της μόνιμης διαμονής σε αυτούς ή την επαγγελματική απασχόληση σε αυτούς.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι ο τουρισμός σε όλες τις μορφές του περιλαμβάνει κάποιο ταξίδι χωρίς όλα τα ταξίδια να είναι τουρισμός. Οι τουρίστες δε τις περισσότερες φορές είναι ξένοι στα διάφορα μέρη που επισκέπτονται.

⁴ Ηγουμενάκης, Νίκος Γ./ Κραβαρίτης, Κώστας ν./Λύτρας, Περικλής Ν., 'Εισαγωγή στον Τουρισμό', Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1998

Ο χαρακτήρας του τουρισμού, όπως έχουμε ήδη παρατηρήσει, είναι πρόσκαιρος και βραχυχρόνιος, γεγονός που τον διακρίνει από την μετανάστευση που αφορά μία μακροχρόνια μετακίνηση με σκοπό την μόνιμη εγκατάσταση.

Ο τουρισμός τελικά αποτελείται από σύνθετες δραστηριότητες που σε αυτές περιλαμβάνονται : οι μετακινήσεις των ανθρώπων για λόγους τουριστικούς, οι παραγωγοί των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών, οι ταξιδιωτικοί πράκτορες, οι μεσίτες τουριστικών υπηρεσιών, τα έργα υποδομής που κατασκευάζει το κράτος και οι τουριστικές επιχειρήσεις, οι προμηθευτές των τουριστικών προϊόντων κλπ.

Οι τουρίστες προέρχονται κυρίως από τις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες και ειδικότερα από τη Δυτική Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική, την Ιαπωνία και την Αυστραλία.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού προχώρησε σε μία τυπολογία του παγκόσμιου τουρισμού διακρίνοντας τρεις ομάδες χωρών :

- Χώρες όπου ο εσωτερικός και ο διεθνής τουρισμός είναι πολλοί αναπτυγμένοι. Τέτοιες χώρες είναι οι χώρες της Δύσης.
- Χώρες υποδοχής τουριστών με ελάχιστα αναπτυγμένο τον εσωτερικό τουρισμό. Τέτοιες χώρες είναι οι χώρες στην Ασία κτλ.
- Χώρες όπου ο διεθνής τουρισμός είναι ελάχιστα αναπτυγμένος εν αντιθέσει με τον εσωτερικό τουρισμό.

Όπως έχουμε αναφέρει προηγουμένως, το δεύτερο μέρος του τουρισμού είναι η τουριστική προσφορά. Με τον όρο τουριστική προσφορά εννοούμε το σύνολο των αγαθών και των υπηρεσιών που προσφέρονται στον καταναλωτή / τουρίστα για να ικανοποιήσει τις τουριστικές του ανάγκες.

Το τουριστικό προϊόν μπορεί να είναι είτε γενικό, δηλαδή οι διακοπές, είτε μερικό, δηλαδή η υπηρεσία που προσφέρει το ξενοδοχείο, ή ένα εστιατόριο κτλ. Μπορούμε να διακρίνουμε την πρωτογενή τουριστική προσφορά, η οποία περιλαμβάνει τους λεγόμενους τουριστικούς πόρους (παραλία, μνημεία, πολιτισμός κλπ) και τη δευτερογενή τουριστική προσφορά η οποία περιλαμβάνει τις διάφορες υποδομές που χρησιμοποιούνται από τον άνθρωπο για την καλύτερη εκμετάλλευση των τουριστικών πόρων.

1.4. Η τυποποίηση και διάκριση του τουρισμού σε βασικές κατηγορίες.

Η τυποποίηση και διάκριση του τουρισμού σε έξι βασικές κατηγορίες (Διάγραμμα 1.2) εξαρτάται, κατά κύριο λόγο, από τους παράγοντες που προσδιορίζουν το φαινόμενο. Αμέσως πιο κάτω θα επιχειρηθεί να αναλυθούν αυτές συνοπτικά. Συγκεκριμένα αυτές είναι οι εξής⁵:

A. Μαζικός τουρισμός

Ο μαζικός τουρισμός θεωρείται η κατηγορία εκείνη του τουρισμού που χαρακτηρίζεται από ομαδικότητα συμμετοχής των τουριστών στις διάφορες φάσεις της τουριστικής δραστηριότητας, πλην όμως σε καμιά περίπτωση δεν συνδέεται αποκλειστικά με τον τουρισμό διακοπών-αναψυχής τύπου μακράς διαμονής. Ο συλλογικός-ομαδικός χαρακτήρας του μαζικού τουρισμού αναφέρεται και στον τρόπο οργάνωσης και εκτέλεσης της τουριστικής μετακίνησης, δηλαδή του ταξιδιού, καθώς επίσης στη συγκέντρωση των τουριστών στους τόπους διαμονής της χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τους. Το άτομο, δηλαδή ο τουρίστας, εντάσσεται ταυτιζόμενο ή μη ταυτιζόμενο σε ομάδες περισσότερο ή λιγότερο ομοειδών τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών και συμμορφώνεται προς ορισμένα σχήματα συμπεριφοράς, εξασφαλίζοντας έτσι ταυτόχρονα ένα μίνιμουμ ικανοποίησης που προσφέρεται η καλή οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού εκ μέρους των ταξιδιωτικών γραφείων.

B. Ατομικός τουρισμός

Ο ατομικός τουρισμός είναι η αντίθετη του μαζικού τουρισμού κατηγορία, που χαρακτηρίζεται από την ανεξάρτητη ατομική οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού εκ μέρους των τουριστών. η ανάπτυξη αυτή της κατηγορίας τουρισμού συνδυάζεται σε μεγάλο βαθμό, τόσο κατά τη μετάβαση όσο και κατά τη διάρκεια της παραμονής του τουρίστα στη χώρα ή τις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας του. Ο κύριος χαρακτήρας της κατηγορίας αυτής τουρισμού είναι περιηγητικός, οι δε παράγοντες που προσδιορίζουν το μέγεθος της σε συνάρτηση με αυτό των άλλων κατηγοριών τουρισμού, που προσφέρονται στην τουριστική αγορά, είναι : (1) η απόσταση που χωρίζει τη χώρα της μόνιμης διαμονής των τουριστών από

⁵ Ηγουμενάκης, Νίκος Γ./ Κραβαρίτης, Κώστας ν./Λύτρας, Περικλής Ν., 'Εισαγωγή στον Τουρισμό', Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1998

τη χώρα υποδοχής και φιλοξενίας τους, (2) ο βαθμός οικονομικής προσπελασιμότητας των τουριστικών προορισμών στις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τους, (3) το επίπεδο ανάπτυξης των συγκοινωνιακών δικτύων και μέσων στις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τους και (4) η προσφορά κατάλληλων από ποσοτικής και ποιοτικής άποψης υπηρεσιών στις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τους, που διευκολύνουν τις περιηγήσεις τους και τις κάνουν πιο άνετες και ευχάριστες.

Γ. Εσωτερικός τουρισμός

Ο εσωτερικός τουρισμός πραγματοποιείται από τον ντόπιο πληθυσμό μίας χώρας μέσα πάντα στα φυσικά της όρια, δηλαδή μέσα στην επικράτεια της. Αν και η συγκεκριμένη κατηγορία τουρισμού κάθε άλλο παρά σαν συναλλαγατοφόρα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, παρ' όλα αυτά όμως παρουσιάζει σημαντικές οικονομικές και άλλες ωφέλειες για τη χώρα στην οποία αναπτύσσονται. Μια από αυτές είναι οπωσδήποτε και η συγκράτηση της εκροής συναλλάγματος εξαιτίας της μη πραγματοποίησης εξωτερικού τουρισμού εκ μέρους του ντόπιου πληθυσμού.

Δ. Εξωτερικός τουρισμός

Ο εξωτερικός ή διεθνής τουρισμός πραγματοποιείται από άτομα που διαμένουν μόνιμα σε μια χώρα και την εγκαταλείπουν προσωρινά για να επισκεφτούν κάποια άλλη ή κάποιες άλλες χώρες για τουριστικούς λόγους και με αυτόν τον τρόπο να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες τους. Κατά συνέπεια εξωτερικό τουρισμό έχει οποιαδήποτε χώρα, όταν μόνιμοι κάτοικοι της επισκέπτονται άλλες χώρες για τουριστικούς λόγους.

Ε. Συνεχής τουρισμός

Χαρακτηριστική διάκριση του συνεχούς τουρισμού είναι ότι διαρκεί όλο το χρόνο, που σημαίνει ότι σε καμιά περίπτωση δεν επηρεάζονται οι δραστηριότητες του από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε όλες τις εποχές, δηλαδή σε όλη τη διάρκεια του χρόνου. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο συνεδριακός τουρισμός, ο τουρισμός κινήτρων, ο τουρισμός εκθέσεων, ο τουρισμός πόλης και ο μορφωτικός τουρισμός.

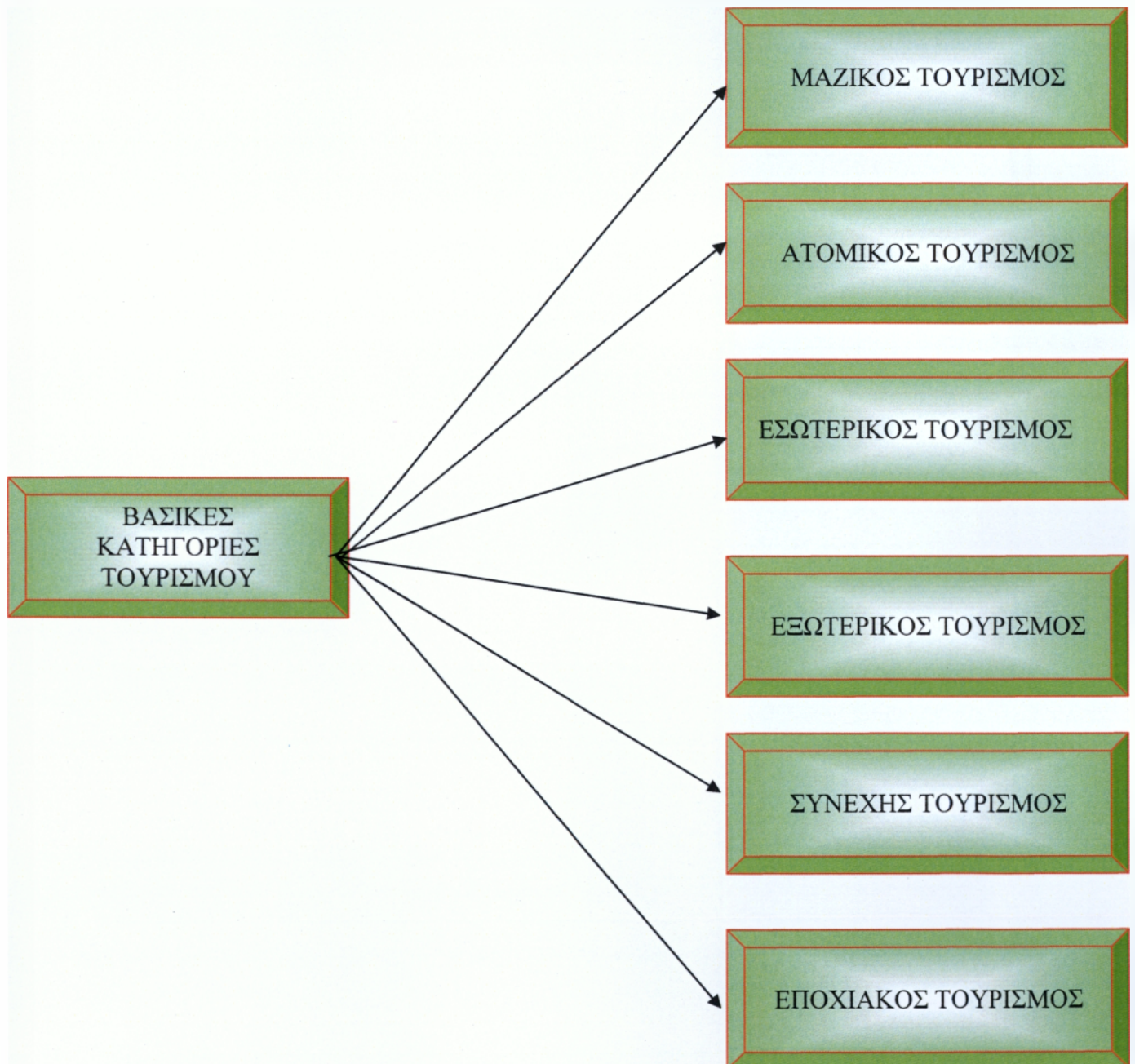
ΣΤ. Εποχιακός τουρισμός

Χαρακτηριστική διάκριση του εποχιακού τουρισμού είναι ότι δεν διαρκεί όλο το χρόνο, που σημαίνει ότι σε αντίθεση με το συνεχή τουρισμό, οι δραστηριότητες του επηρεάζονται αποφασιστικά από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε διαφορετικές εποχές, γι' αυτό και αναστέλλονται αυτές προσωρινά για ένα μικρό ή μεγάλο

χρονικό διάστημα κάθε έτος. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο γενικός τουρισμός κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ο τουρισμός παραχείμασης και ο τουρισμός χειμερινών σπορ.

Διάγραμμα 1.2: Οι βασικές κατηγορίες του τουρισμού

Πηγή : Ηγουμενάκης Νίκος Γ., " Τουριστική Οικονομία ", Τόμος Α', Έκδοση Β', Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1997, σελ. 133.

1.5. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Τα τελευταία χρόνια σε πολλές χώρες, λόγω του κορεσμού εξαιτίας του φαινομένου του μαζικού τουρισμού και για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εποχικότητας, οι υπεύθυνοι στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα για την διαμόρφωση της τουριστικής πολιτικής αναπτύσσουν διάφορες εναλλακτικές τουρισμού.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, σε αντίθεση με τον κλασσικό τουρισμό, έχουν ως στόχο τον σεβασμό προς το περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά, την δημιουργία νέων τρόπων προέλευσης τουριστών. Η ανάπτυξη τους προϋποθέτει τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και την δημιουργία ειδικών υποδομών.

Οι κυριότερες εναλλακτικές μορφές τουρισμού αναλύονται συνοπτικά παρακάτω (Διάγραμμα 1.2)⁶ :

- Γενικός τουρισμός
- Μορφωτικός τουρισμός
- Τουρισμός εκθέσεων
- Τουρισμός υγείας
- Τουρισμός άθλησης
- Τουρισμός πόλης
- Συνεδριακός τουρισμός
- Τουρισμός περιπέτειας
- Οικογενειακός τουρισμός
- Τουρισμός τρίτης ηλικίας
- Τουρισμός χειμερινών σπορ
- Τουρισμός παραχείμασης (χειμερινός τουρισμός)
- Ορεινός τουρισμός
- Αγροτικός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός
- Χρονομεριστικός τουρισμός (time sharing)
- Θρησκευτικός τουρισμός

⁶ Καλφιώτης, Σταύρος α., 'Εισαγωγή εις την Θεωρίαν του Τουρισμού', Έκδοση Β, Εκδόσεις Τυροβολά, Αθήνα, 1976

- Επιλεκτικός τουρισμός
- Τουρισμός κινήτρων
- Οικολογικός τουρισμός
- Λαϊκός τουρισμός
- Κοσμοπολίτικος τουρισμός
- Κοινωνικός τουρισμός
- Τουρισμός ατόμων περιορισμένης κινητικότητας
- Θεματικός τουρισμός

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. Πορεία του τουρισμού στην Ελλάδα

Η Ελλάδα είναι ήδη ένας από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς για τουρίστες απ' όλο τον κόσμο και γι' αυτό ο τουρισμός κατέχει το 18% του ελληνικού ΑΕΠ.

Η ταχύτατα αναπτυσσόμενη τουριστική μας βιομηχανία αποτελεί μια από τις πιο ισχυρές «μηχανές ανάπτυξης» της ελληνικής οικονομίας. Το 2006 ήταν το έτος με τις περισσότερες αφίξεις στην ιστορία του ελληνικού τουρισμού και το τουριστικό συνάλλαγμα ανήλθε περίπου στα 11,4 δισεκατομμύρια ευρώ. Τα στοιχεία από τους πρώτους δύο μήνες του 2007 δείχνουν ότι φέτος θα ξεπεράσουμε και τα επίπεδα του 2006. Η νέα εποχή για τον ελληνικό τουρισμό ξεκίνησε το 2004 χάρη στην διοργάνωση των πιο επιτυχημένων Ολυμπιακών Αγώνων στη σύγχρονη ιστορία. Με τους Ολυμπιακούς Αγώνες διαμορφώσαμε και στείλαμε σε όλο τον κόσμο την εικόνα και την πραγματικότητα μίας σύγχρονης προηγμένης και ασφαλούς χώρας η οποία μπορεί και παρέχει υψηλότερης ποιότητας υπηρεσίες.

Σήμερα προωθούμε μια φιλόδοξη προσπάθεια να εκσυγχρονίσουμε τον τομέα του τουρισμού μέσα από έναν συνδυασμό νέων νόμων και νέων μεγάλων επενδύσεων. Έχουμε αναγνωρίσει τις μεγάλες δυνατότητες της Ελλάδας να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο διεθνές τουριστικό στερέωμα και γι' αυτό ενθαρρύνουμε τον εκσυγχρονισμό του τομέα μέσα από την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος. Ήδη έχουμε πετύχει πολλά. Από τα νέα δημόσια έργα έως τα τουριστικά θέρετρα υψηλότερων προδιαγραφών η Ελλάδα μπορεί σήμερα να συγκριθεί με τους πιο προηγμένους τουριστικούς προορισμούς. Το κλειδί της μελλοντικής επιτυχίας είναι να επιταχύνουμε σε αυτή την κατεύθυνση.

Γι' αυτό:

- Πολλαπλασιάζουμε τις επενδύσεις στον τουρισμό. Βάσει του Αναπτυξιακού Νόμου, μέχρι τις 14/12/2006, είχαν εγκριθεί 638 τουριστικού ενδιαφέροντος επενδύσεις, ύψους άνω των 1,2 δις. Ευρώ. Σε ό,τι αφορά την αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων, το ποσοστό απορρόφησης έφτασε το 67,24%.⁷

⁷ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ/ ΟΜΑΔΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ 2007-13/ <http://www.gnto.gr>

- Προωθούμε μια σειρά από αποφάσεις και νομοθετικές πρωτοβουλίες, που μειώνουν την γραφειοκρατία και δημιουργούν ένα απλό και σταθερό θεσμικό περιβάλλον.
- Δρομολογήσαμε την κατασκευή 39 καταφυγίων τουριστικών σκαφών, δυναμικότητας 3,000 θέσεων ενώ σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΤ, στην περίοδο 2005-2006, εγκρίθηκαν αρχιτεκτονικά σχέδια τουριστικών εγκαταστάσεων για 22 συνεδριακά κέντρα, 2 γήπεδα γκολφ, 1 χιονοδρομικό κέντρο και 8 κέντρα θαλασσοθεραπείας. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν ένα ενδεικτικό παράδειγμα της νέας στρατηγικής τουριστικής ανάπτυξης η οποία επικεντρώνει στην διαφοροποίηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.
- Προωθούνται όλες οι απαραίτητες πρωτοβουλίες ώστε το νέο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της περιόδου 2007-2013⁸ να ενδυναμώσουν και να προωθήσουν συνολικά την τουριστική ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, προγραμματίζουμε την υλοποίηση ενός προγράμματος προβολής που θα στοχεύει στην ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και σημαντικών στοιχείων κάθε περιοχής, γιατί κάθε περιφέρεια και κάθε προορισμός πρέπει να προβάλει και να ενισχύσει τη δική του ταυτότητα. Επιπλέον, με τις επενδύσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη σήμερα, αλλά και με όλες εκείνες που προγραμματίζονται για τα επόμενα χρόνια επιδιώκουμε τη διαρκή ενίσχυση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η Ελλάδα ήδη σήμερα κερδίζει το στοίχημα της ποιότητας, ωστόσο η διπλή προσπάθεια για την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και τη διαρκή αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών βρίσκεται στον πυρήνα της εθνικής στρατηγικής για την τουριστική ανάπτυξη.
- Αναβαθμίζουμε ολόπλευρα την παγκόσμια παρουσία της χώρας, μέσα από το μεγαλύτερο πρόγραμμα προβολής του ελληνικού τουρισμού που έχει ποτέ γίνει. Η καμπάνια «Explore Your Senses In Greece»⁹ στέλνει σε όλο τον κόσμο το μήνυμα ότι η «Εμπειρία Ελλάδας» μένει ανεξίτηλη σε όλες τις αισθήσεις. Πιστεύουμε και υπογραμμίζουμε την άποψη ότι η καλύτερη διαφήμιση για την Ελλάδα είναι η ίδια η Ελλάδα. Η νέα μας διαφημιστική εκστρατεία είναι προϋπολογισμού περίπου 40 εκατ. Ευρώ, ενώ παράλληλα υλοποιούμε και ένα δυναμικό πρόγραμμα προβολής και δημοσίων σχέσεων, συμμετοχών σε εκθέσεις και εκδηλώσεις διεθνούς ενδιαφέροντος. Στο πλαίσιο αυτό θα αξιοποιήσουμε τις ευκαιρίες προβολής που μας δίνονται μέσω

⁸ <http://www.gnto.gr>

⁹ Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης/ <http://www.gnto.gr>

μεγάλων διοργανώσεων που φιλοξενεί φέτος η Ελλάδα, όπως το final four Της Euroleague στο Μπάσκετ και ο τελικός ποδοσφαίρου του Champion League.

Επίσης, το τελευταίο διάστημα έχουν ληφθεί ορισμένες σημαντικές πρωτοβουλίες που αφορούν στην καλύτερη οργάνωση και πορεία του ελληνικού τουρισμού.

Μεταξύ αυτών:

- ❖ Προωθούμε τη ριζική αναθεώρηση του συστήματος κατάταξης των τουριστικών καταλυμάτων της χώρας μας, ούτως ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες απαιτήσεις της τουριστικής αγοράς. Τις επόμενες εβδομάδες ολοκληρώνονται οι σχετικοί διαγωνισμοί για την επιλογή συμβούλων που θα διαμορφώσουν τα νέα πρότυπα βάσει των οποίων θα καταταγούν τα ξενοδοχεία και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια. Το όλο έργο είναι προϋπολογισμού 15 εκατ. Ευρώ.
- ❖ Αναβαθμίζουμε πλήρως την παρουσία μας στο internet και εντός του 2007 φιλοδοξούμε να θέσουμε σε λειτουργία το νέο μεγάλο portal του Τουρισμού. Τέλος, το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, έχει ξεκινήσει εδώ και καιρό στενή συνεργασία με άλλα υπουργεία της ελληνικής κυβέρνησης για την αντιμετώπιση ζητημάτων που άπτονται στον τομέα του τουρισμού. Στο πλαίσιο αυτό, έχει αποφασισθεί από τους συναρμόδιους υπουργούς σειρά μέτρων, όπως:
  - Για τις αερομεταφορές, 24ωρη λειτουργία και άλλων περιφερειακών αεροδρομίων (όπως έγινε πέρυσι με το αεροδρόμιο Χανίων στην Κρήτη), παρεμβάσεις για την καλύτερη εξυπηρέτηση των επιβατών τους μήνες αιχμής σε αεροδρόμια με μεγάλη κίνηση όπως αυτά του Ηρακλείου Κρήτης και της Ρόδου, ενώ εξετάζεται και μία πρόταση να μειωθούν τα τέλη χρήσης περιφερειακών αεροδρομίων τη χειμερινή περίοδο.
  - Για την ακτοπλοία και τα λιμάνια. Η κυβέρνηση υπέγραψε πρόσφατα πρωτόκολλο χρηματοδότησης με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ύψους 3 δις. Ευρώ. Με βάση αυτή τη χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκαν έργα, αλλά έχουν δρομολογηθεί και άλλα, στα λιμάνια του Πειραιά, της Θεσσαλονίκης, της Κέρκυρας, του Ηρακλείου. Επίσης, πραγματοποιούνται από τώρα, αυστηρότεροι έλεγχοι και επιθεωρήσεις στα πλοία της ακτοπλοΐας.

Προωθούμε τον τουρισμό πόλεων. Τα city breaks αποτελούν μια διεθνή τάση, την οποία θέλουμε να αξιοποιήσουμε. Η Αθήνα κέρδισε τη διοργάνωση της διεθνούς έκθεσης τουρισμού City break Expo 2007, καθώς και τη διοργάνωση του ετήσιου συνεδρίου του Ευρωπαϊκού Δικτύου Τουριστικών οργανισμών πόλεων, του European Cities Tourism, τον

Ιούνιο 2007. Πρόκειται για μια σημαντική επιτυχία, για μια ευκαιρία να αναδείξουμε την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και τις άλλες μεγάλες χώρες.

Ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει κινητήριο μοχλό προς την αειφόρο ανάπτυξη. Η βιωσιμότητα οφείλει να αποτελεί τον πρώτο και πρωταρχικό στόχο μίας σύγχρονης τουριστικής πολιτικής που συνυπολογίζει όλες τις παραμέτρους- και όχι μόνο την οικονομική- και προσμετρά τα οποία κέρδη τόσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Είναι επιτακτική ανάγκη ο τουριστικός κλάδος να στραφεί δυναμικά προς την αναζήτηση μεθόδων και πρακτικών που θα του επιτρέψουν να εξασφαλίσει τη ίδια την βιωσιμότητα του. Στην κατεύθυνση αυτή, στρέφουμε τις δυνάμεις μας και τις προσπάθειες στην εγκαθίδρυση ενός τουριστικού μοντέλου που « εξυπηρετεί τις ανάγκες του σήμερα, χωρίς ωστόσο να θυσιάζει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να εξυπηρετούν τις δικές τους ανάγκες », και αυτή η αρχή αποτελεί τον άξονα πάνω στον οποίο αναπτύσσουμε τις πρωτοβουλίες μας, την πολιτική μας, ενθαρρύνουν τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών μονάδων, την αναβάθμιση των υποδομών, τις φιλικές προς το περιβάλλον επενδύσεις, ενώ παράλληλα προμοδοτούν τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η Ελλάδα ενδιαφέρεται για το περιβάλλον.

Οι προβλέψεις είναι ότι ο ελληνικός τουρισμός μπορεί να πετύχει διαρκώς αυξανόμενους ρυθμούς ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια. Το όραμα μας είναι μια Ελλάδα που αναδεικνύεται σε κορυφαίο προορισμό όλες τις εποχές του χρόνου.

Το όραμα μας είναι μια Ελλάδα που προσφέρει τις πλέον ποιοτικές υπηρεσίες σε όλες τις μορφές τουρισμού, μια Ελλάδα με σύγχρονη τουριστικές εγκαταστάσεις σε όλη τη χώρα. Αυτό το όραμα θα γίνει πραγματικότητα.

2.2 Φορείς τουριστικής πολιτικής στην Ελλάδα

Η επιτυχία της τουριστικής πολιτικής στην Ελλάδα είναι ένα ζήτημα που προβληματίζει έντονα ένα μεγάλο φάσμα τουριστικών επιχειρήσεων, φορέων αλλά και απλών ανθρώπων που άμεσα ή έμμεσα εμπλέκονται στον τομέα του τουρισμού.

Λαμβάνοντας υπ' όψη τα διεθνή δεδομένα αλλά και επιτυχείς πρακτικές άλλων χωρών/προορισμών είναι βέβαιο ότι επιτυχημένη τουριστική πολιτική δεν μπορεί να στηρίζεται στις ενέργειες ενός μόνο φορέα όπως είναι ο ΕΟΤ.¹⁰

Η ανάγκη να αποκτήσει η Ελλάδα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στον τουρισμό το οποίο να συνοδεύεται από ενίσχυση της ζήτησης, αύξησης της ποιότητας αλλά και της κατακεφαλήν δαπάνης των επισκεπτών, οδηγεί αυτόματα στην αυτονόητη αξιοποίηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής της χώρας μας η οποία μπορεί να διαθέτει τα απαραίτητα στοιχεία ενός αυτόνομου τουριστικού προορισμού.

Η αυτόνομη οργάνωση, προβολή και διαχείριση τέτοιων εξειδικευμένων προϊόντων ανά περιοχή/προορισμό θα πρέπει να αποτελεί έργο περιφερειακών φορέων που θα διαθέτουν την απαραίτητη τεχνογνωσία για να σχεδιάσουν την διαχείριση του προορισμού με όρους βιώσιμης – αειφόρου ανάπτυξης.

Σε ένα τέτοιο τοπίο που θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουρισμού ο ΕΟΤ μπορεί να έχει ρόλο στον κεντρικό σχεδιασμό αλλά κυρίως συντονιστικό. Ένας ευρύτερος σχεδιασμός που θα εστιάζει στην αρμονική σύνθεση ενός ελκυστικού ψηφιδωτού ελληνικών προορισμών αλλά και η συνολική του προβολή και διαφήμιση θα πρέπει να είναι ένα από τα κύρια στοιχεία δράσης του ΕΟΤ.

Παράλληλα θα πρέπει να παίζει καταλυτικό ρόλο για την δημιουργία θεσμικού πλαισίου που θα παρέχει σε περιφερειακούς φορείς την δυνατότητα να διαμορφώσουν την εξειδικευμένη για την περιοχή τους τουριστική πολιτική η οποία όμως θα είναι ένα ενεργό κομμάτι της συνολικής τουριστικής εικόνας της χώρας μας.

¹⁰ Λογοθέτης, Μιλτιάδης, 'Τουριστική Πολιτική', Εκδόσεις Παλαζήση, Αθήνα, 1982

Για την υλοποίηση μιας τέτοιας σύνθετης διαδικασίας απαιτείται ένα γενικό σχέδιο δράσης που θα εκπονηθεί από τον ΕΟΤ και το Υπουργείο Τουρισμού αλλά και εξειδικευμένα ανά περιφέρεια/προορισμό σχέδια δράσης. Αυτά θα πρέπει να διαθέτουν αφενός όλα τα ιδιαίτερα εκείνα τοπικά χαρακτηριστικά που να συνθέτουν ένα ανταγωνιστικό προϊόν, αφετέρου να είναι εναρμονισμένα με τον γενικότερο σχεδιασμό της τουριστικής πολιτικής της χώρας μας. Το στοιχείο της βιώσιμης-αιφόρου τουριστικής ανάπτυξης θα πρέπει να είναι βασικό συστατικό σε κάθε επίπεδο σχεδιασμού ή δημιουργίας στρατηγικής για τον τουρισμό στην Ελλάδα.¹¹

Η εμπλοκή σε ένα τέτοιο σύνθετο και εξειδικευμένο εγχείρημα, επιστημόνων και τεχνοκρατών θα είναι καταλυτική για την επιτυχία του έκβαση. Ο τουρισμός πλέον έχει ξεφύγει από το πλαίσιο της απλής ανθρώπινης παροχής υπηρεσιών με ασαφείς όρους και προϋποθέσεις και έχει πάρει εδώ και καιρό μια επιστημονική διάσταση που απαιτεί εξειδικευμένη και τεχνοκρατική αντιμετώπιση. Μια τέτοια προσέγγιση και μόνο θα μπορούσε να αποτελεί την βάση για μια συγκροτημένη τουριστική πολιτική στην Ελλάδα με την γενική ευθύνη του ΕΟΤ και του αρμόδιου Υπουργείου αλλά και με την καθοριστική και εξειδικευμένη συνεισφορά των περιφερειακών φορέων.

Οι φορείς του τουρισμού στην Ελλάδα είναι:¹²

1. Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ)
2. Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΤΕΚ)
3. Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο της Ελλάδας (Ξ.Ε.Ε.)
4. Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ)
5. Άλλοι φορείς τουρισμού

¹¹ Μιχάλης, Τοανόγλου, Διευθύνων Σύμβουλος, EUROXENIA-Hotel Managment & Tourism Consulting, 5/1/2007

¹² <http://www.gnto.gr/?langID=1>

2.3 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ‘Ανταγωνιστικότητα’ (ΕΠΑΝ)

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανταγωνιστικότητα" (ΕΠΑΝ) του Υπουργείου Ανάπτυξης εντάσσεται στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Γ' ΚΠΣ) 2000-2006 και περιλαμβάνει μια δέσμη δράσεων και ενισχύσεων που έχουν ως στρατηγικό στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και την επίτευξη της κοινωνικής και οικονομικής σύγκλισης της χώρας μας με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹³

Στο επίκεντρο των δράσεων του ΕΠΑΝ βρίσκεται η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας σε τομείς όπως οι νέες τεχνολογίες, η απελευθερωμένη αγορά ενέργειας, το περιβάλλον, ο τουρισμός, σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού όπως οι νέοι, οι γυναίκες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, αλλά και η χρηματοδότηση δράσεων εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη μεταποίηση, στον τουρισμό και στις υπηρεσίες.

Το Υπουργείο Ανάπτυξης στο πλαίσιο του ΕΠΑΝ προωθεί επίσης έργα αναβάθμισης των βιομηχανικών περιοχών, του εθνικού συστήματος ποιότητας, των ενεργειακών υποδομών και των περιφερειακών δομών πληροφόρησης, εκπαίδευσης, διαχείρισης και υποστήριξης των επιχειρήσεων. Παράλληλα με την υλοποίηση των έργων και δράσεων του ΕΠΑΝ, το Υπουργείο Ανάπτυξης δρομολογεί μια σειρά από μεταρρυθμίσεις δομών και θεσμών που έχουν σχέση με την απλοποίηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τη μακροχρόνια ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και της ενέργειας.

Το ΕΠΑΝ αρθρώνεται σε 9 άξονες προτεραιότητας και 42 μέτρα στα οποία εντάσσονται δράσεις που αποτελούν εφαρμογή των αντίστοιχων πολιτικών στους τομείς παρέμβασης του προγράμματος.

Στο Πρόγραμμα αντιστοιχούν 6,05 δις €. Η κοινοτική συνεισφορά ύψους 1,98 δις € που διατίθενται για το Πρόγραμμα προέρχεται από:

- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης 1,83 δις € το οποίο συμβάλλει στην άμβλυση των ανισοτήτων που υπάρχουν στην ανάπτυξη και το βιοτικό επίπεδο διαφόρων περιφερειών, καθώς και στη μείωση της καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹³ http://www.antagonistikotita.gr/epan/site/Home/t_section

- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο 151 εκατ. € το οποίο συμβάλλει στην ανάπτυξη της απασχόλησης μέσα από την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, της απασχολησιμότητας, της ικανότητας προσαρμογής των εργαζομένων και της ισότητας των ευκαιριών, καθώς και της επένδυσης στους ανθρώπινους πόρους.

Το ΕΠΑΝ ενισχύει την επιχειρηματικότητα σε τομείς όπως οι νέες τεχνολογίες, η απελευθερωμένη αγορά ενέργειας, το περιβάλλον, ο τουρισμός, σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού όπως οι νέοι, οι γυναίκες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες αλλά και η χρηματοδότηση δράσεων εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη μεταποίηση, στον τουρισμό και στις υπηρεσίες. Σε κάθε τομέα δράσης ενισχύονται και διαφορετικοί ωφελούμενοι.

Το Ε.Π. 'Ανταγωνιστικότητα' συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ελληνικό Δημόσιο και ιδιωτικούς πόρους.

2.4. Αφίξεις και διανυκτερεύσεις στα πάσης φύσεως ξενοδοχειακά καταλύματα και κάμπινγκ στην Ελλάδα (Έτος 2006)

Από την Γενική Γραμματεία Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος ανακοινώνονται στοιχεία, σχετικά με τις αφίξεις και διανυκτερεύσεις πελατών στα πάσης φύσεως ξενοδοχειακά καταλύματα και κάμπινγκ της Χώρας τα οποία συγκεντρώνονται από απογραφική έρευνα που διενεργείται σύμφωνα με την Οδηγία 95/57 της Ε.Ε. υπόχρεοι παροχής της εν λόγω στατιστικής πληροφόρησης είναι όλα τα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και τα κάμπινγκ της Χώρας.

Από τα στοιχεία των πινάκων που ακολουθούν, προκύπτει ότι, κατά το έτος 2006, στο σύνολο της χώρας παρουσιάζεται **αύξηση των διανυκτερεύσεων κατά 4,6%**. **Οι αφίξεις των πελατών παρουσιάζουν αύξηση κατά 4,3%**, (Πίνακας 1 & 2) αντίστοιχα στοιχεία του 2005.

Γενικότερα, κατά το 2006, το 44,6% των αφίξεων αφορά ημεδαπούς και το 55,4% αλλοδαπούς, ενώ στις διανυκτερεύσεις το 25,5% αφορά ημεδαπούς και το 74,5% αλλοδαπούς.

Η συνολική πληρότητα στα ξενοδοχειακά καταλύματα (πλην κάμπινγκ), ανήλθε το 2006, σε 59,8%, έναντι 58,6% το 2005 (Πίνακας 3) .

Κατά το 2006, το 60,6% του συνόλου των αφίξεων πελατών συγκεντρώθηκε σε 4 Περιφέρειες και συγκεκριμένα στην Αττική (22,3%), στην Κρήτη (13,3%), στο Νότιο Αιγαίο (13,0%) και στην Κεντρική Μακεδονία (12,0%)(Πίνακας 4). Αναφορικά με τις διανυκτερεύσεις, το 58,3% συγκεντρώθηκε σε 3 Περιφέρειες, στην Κρήτη (23,3%), στο Νότιο Αιγαίο (22,8%) και στα Ιόνια Νησιά (12,2%)(Πίνακας 5).

Αναλυτικά στοιχεία παρέχονται στους συνημμένους πίνακες και διαγράμματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΗΜΕΛΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΕ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2005-2006

ΕΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	2005				2006				
	ΗΜΕΛΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ	ΗΜΕΛΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ % 2006-2005
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΟΜΟΕΙΔΗ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ									
ΑΑ	1.144.490	4.365.565	5.510.055	9,97 %	1.753.409	6.908.018	8.661.427	14,99 %	57,19 %
Α	3.138.249	16.771.277	19.909.526	36,03 %	3.200.361	17.783.537	20.983.898	36,31 %	5,40 %
Β	3.800.426	8.275.334	12.075.760	21,85 %	3.916.521	7.719.224	11.635.745	20,13 %	-3,64 %
Γ	4.153.417	4.912.974	9.066.391	16,41 %	3.798.740	4.416.559	8.215.299	14,21 %	-9,39 %
Δ-Ε	718.078	766.335	1.484.413	2,69 %	587.046	494.758	1.081.804	1,87%	-27,12 %
ΣΥΝΟΛΟ ΑΑ-Ε	12.954.660	35.091.485	48.046.145	86,94 %	13.256.077	37.322.096	50.578.173	87,51 %	5,27 %
ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ									
ΞΕΝΩΝΕΣ	1.608	270	1.878	0,00 %	0	0	0	0,00%	100,00 %
ΕΠ. ΔΙΑ/ΤΑ	847.995	4.875.050	5.723.045	10,36 %	705.155	4.974.697	5.679.852	9,83%	-0,75 %
ΚΑΜΠΙΝΓΚ Κ	587.281	659.556	1.246.837	2,256 %	492.209	596.614	1.088.823	1,88%	-12,67 %
ΠΑΡΑΔ. ΚΑΤΑ/ΤΑ	138.195	107.933	246.188	0,45 %	287.729	161.974	449.703	0,78%	82,67 %
ΣΥΝΟΛΟ	14.529.739	40.734.354	55.264.093	100,00 %	14.741.170	43.055.381	57.796.551	100,00 %	4,58 %

ΠΗΓΗ: Γ. Γ. ΕΣΥΕ/ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΑΦΙΞΕΙΣ ΗΜΕΛΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΕ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ
ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2005-2006**

ΕΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤ ΟΣ	2005				2006				
	ΗΜΕΛΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠ ΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΑΛΟΓ ΙΑ	ΗΜΕΛΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠ ΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΑΛ ΟΓΙΑ	ΜΕΤΑΒ ΑΗ % 2006-200
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΟΜΟΕΙΔΗ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ									
ΑΑ	488.110	1.044.778	1.532.888	11,43 %	728.369	1.454.003	2.182.372	15,61 %	42,37 %
Α	1.233.653	2.617.502	3.851.155	28,71 %	1.285.526	2.717.924	4.009.450	28,63 %	3,95 %
Β	1.721.133	1.566.503	3.287.636	24,51 %	1.772.094	1.555.844	3.327.938	23,80 %	1,23 %
Γ	1.874.582	1.106.187	2.980.769	22,22 %	1.745.619	1.017.080	2.762.699	19,76 %	-7,32 %
Δ-Ε	293.882	181.388	475.270	3,54 %	249.039	141.656	390.695	2,79 %	-17,80 %
ΣΥΝΟΛΟ ΑΑ-Ε	5.611.360	6.516.358	12.127.718	90,42 %	5.780.647	6.886.507	12.667.154	90,60 %	4,45 %
ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ									
ΞΕΝΩΝΕΣ	635	153	788	0,01 %	0	0	0	0,00 %	-100,00 %
ΕΠ. ΔΙΑ/ΤΑ	251.705	596.030	847.735	6,32 %	208.470	603.234	811.704	5,81 %	-4,25 %
ΚΑΜΠΙΝΓ Κ	130.979	205.846	336.825	2,51 %	106.240	200.541	306.781	2,19 %	-8,92 %
ΠΑΡΑΔ. ΚΑΤΑ/ΤΑ	69.211	30.319	99.530	0,74 %	138.456	57.926	196.382	1,40 %	97,31 %
ΣΥΝΟΛΟ	6.036.890	7.348.706	13.412.596	100,00 %	6.233.813	7.748.208	13.982.021	100,00 %	4,25%

ΠΗΓΗ: Γ . Γ. ΕΣΥΕ/ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3 : ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ)
ΕΤΗ 2005-2006**

	2005			ΚΑΙΝΕΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ Ν	ΠΛΗΡΟΤΗΤ Α %	2006			ΚΑΙΝΕΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥ ΡΓΟΥΝ	ΠΛΗΡΟΤΗΤ Α %	ΜΕΤΑΒΟ ΛΗ %
	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ					ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ					
	ΗΜΕΔΑΠΟ Ι	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛ Ο			ΗΜΕΔΑΠΟ Ι	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛ Ο			
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	13.942.458	40.074.798	54.017.25 6	445.072	58,6 %	14.248.961	42.458.767	56.707.72 8	450.505	59,8 %	4,98
ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ &ΘΡΑΚΗ	955.274	456.756	1.412.030	14.919	39,8%	934.455	495.626	1.430.081	16.132	40,7%	1,27
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	323.305	2.900.877	4.949.463	43.804	50,4%	2.268.246	3.448.608	5.716.854	45.962	53,2%	15,5
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.212.812	42.885	366.190	3.460	33,1%	336.189	39.377	375.566	3.445	32,8%	2,56
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	529.834	684.338	1.897.150	21.377	40,7%	1.184.724	585.784	1.770.508	19.739	40,6%	-6,67
ΗΠΕΙΡΟΣ	996.550	145.116	674.950	7.442	39,5%	575.896	139.313	715.209	7.391	40,4%	5,96
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	733.353	5.966.265	6.962.815	54.076	78,5%	956.853	5.958.478	6.915.331	52.679	75,5%	-0,68
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	831.250	538.643	1.271.996	11.727	41,0%	900.439	510.675	1.411.114	13.180	41,5%	10,9
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	831.250	492.085	1.323.335	17.753	36,1%	883.466	481.259	1.364.725	15.525	36,0%	3,12
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ Σ	1.257.888	1.033.282	2.291.170	24.104	39,9%	1.281.184	776.744	2.057.928	23.008	37,5%	-10,1
ΑΤΤΙΚΗ	2.130.693	3.957.594	6.088.287	46.495	44,2%	2.273.593	4.457.085	6.730.678	46.185	47,7%	10,5
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	519.401	1.049.214	1.568.615	17.059	52,2%	524.187	1.083.871	1.608.058	16.961	52,6%	2,51
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1.442.633	11.278.295	12.720.92 8	97.180	73,5%	1.222.941	11.929.197	13.152.13 8	96.914	76,9%	3,38
ΚΡΗΤΗ	960.879	11.529.448	12.490.32 7	85.676	78,5%	906.788	12.552.750	13.459.53 8	93.384	78,0%	7,75

ΠΗΓΗ: Γ. Γ. ΕΣΥΕ/ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

**ΠΙΝΑΚΑΣ 4 :ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΕΤΗ 2005-2006**

	2005		2006		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2006/2005
	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1 3.412.596	100,0%	13.982.021	100,0%	4,25%
ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ& ΘΡΑΚΗ	589.664	4,4%	567.407	4,1%	-3,77%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.560.266	11,6%	1.681.539	12,0%	7,77%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	196.012	1,5%	200.679	1,4%	2,38%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	788.201	5,9%	781.834	5,6%	-0,81%
ΉΠΕΙΡΟΣ	342.349	2,6%	369.555	2,6%	7,95%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	1.002.743	7,5%	1.007.220	7,2%	0,45%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	647.398	4,8%	710.974	5,1%	9,82%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	568.569	4,2%	597.069	4,3%	5,01%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	982.117	7,3%	955.840	6,9%	-1,66%
ΑΤΤΙΚΗ	2.865.595	21,4%	3.124.495	22,3%	9,03%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	287.878	2,1%	309.467	2,2%	7,50%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1.849.125	13,8%	1.812.175	13,0%	-2,00%
ΚΡΗΤΗ	1.732.679	12,9%	1.853.767	13,3%	6,99%

ΠΗΓΗ: Γ . Γ. ΕΣΥΕ/ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5 : ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΕΤΗ 2005-2006**

	2005		2006		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2006/2005
	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	55.264.093	100,0%	57.796.551	100,0%	4,58%
ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	1.536.703	2,8%	1.543.865	2,7%	0,47%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	5.246.823	9,5%	5.966.191	10,3%	13,71%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	366.190	0,7%	375.566	0,6%	2,56%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	1.949.581	3,5%	1.828.356	3,2%	-6,23%
ΗΠΕΙΡΟΣ	753.923	1,4%	784.257	1,4%	4,02%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	7.047.696	12,8%	7.028.971	12,2%	-0,65%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	1.380.900	2,5%	1.499.143	2,6%	8,56%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	1.395.279	2,5%	1.427.199	2,5%	2,29%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	2.572.597	4,7%	2.320.933	4,0%	-9,78%
ΑΤΤΙΚΗ	6.149.738	11,1%	6.772.536	11,7%	10,13%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1.568.615	2,8%	1.608.058	2,8%	2,51%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	12.768.980	23,1%	13.172.260	22,8%	3,16%
ΚΡΗΤΗ	12.499.798	22,6%	13.469.216	23,3%	7,76%

ΠΗΓΗ: Γ. Γ. ΕΣΥΕ/ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. Γεωμορφολογία και τουριστικές δραστηριότητες του Νομού Χανίων

Ο Νομός Χανίων είναι το δυτικότερο τμήμα της μεγαλονήσου με έκταση 2376 τ. χλμ. και πληθυσμό 150.387 κατοίκων (απογραφή 2001). Συνορεύει με το Νομό Ρεθύμνης ενώ βρέχεται στις τρεις άλλες πλευρές του, σε έκταση 350 χιλιομέτρων ακτής, από τη ζεστή Μεσόγειο θάλασσα, το Κρητικό Πέλαγος στο βορρά και το Λυβικό Πέλαγος στο νότο. Η μαγευτική οροσειρά των Λευκών Ορέων ή Μαδάρων, με πολλές δεκάδες κορυφές και ψηλότερη όλων τις Πάχνες (2454 μ.), αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του Νόμου.

Τον διατρέχει από δύση προς ανατολή και σβήνει κοντά στο Νομό Ρεθύμνης, έχοντας σχηματίσει μεγάλα οροπέδια, όπως του Ομαλού (υψόμετρο 1080 μ.) και του Ασκύφου (υψόμετρο 730 μ.) και αφού χωριστεί πολλές φορές από άγρια φαράγγια και χαράδρες μοναδικής ομορφιάς, όπως της Αγίας Ειρήνης, της Σαμαριάς, της Αράδενας, της Ίμβρου και πολλά άλλα. Γενναιόδωρα αφήνει να ξεδιπλωθεί στα βορινά μια μεγάλη εύφορη πεδιάδα. Την γονιμοποιεί με τα άφθονα νερά των πηγών της που μετατρέπονται σε ζωοδότες ποταμούς, με μεγαλύτερος τον Πλατανιά (ποταμό Ιαρδάνο) και τον Κοιλιάρη. Οι κάμποι της Κισάμου των Χανίων, των Αρμένων και της Γεωργιούπολης καταλήγουν στα πληθυσμιακά μεστά και τουριστικά αξιοποιημένα παράλια του Κρητικού Πελάγους. Το πολυσχιδές ανάγλυφο της βόρειας ακτής χαρακτηρίζεται από τις τέσσερις μεγάλες χερσονήσους και τα ομώνυμα ακρωτήρια της Γραμβούσας, της Ειρήνης (Σπάθας), του Ακρωτηρίου και του Δρεπάνου, ανάμεσα στα οποία διαμορφώνονται και οι τέσσερις μεγάλοι και ευλίμενοι κόλποι της Κισσάμου, των Χανίων, της Σούδας και της Γεωργιούπολης, με τον προτελευταίο να φιλοξενεί το ασφαλέστερο και μεγαλύτερο λιμάνι της Ελλάδας.

Αντίθετα με το βορινό τμήμα, η οροσειρά των Λευκών Ορέων στριμώχνει ασφυκτικά τα νότια και δυτικά δαντελωτά ακρογιάλια σε μια στενή λωρίδα καλλιεργήσιμης γης, με εξαίρεση την μικρή πεδιάδα της Παλαιόχωρας στα δυτικά και τον κάμπο του Φραγκοκάστελου στα ανατολικά.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τα νότια και δυτικά παράλια να παραμένουν αραιοκατοικημένα και λιγότερο αξιοποιημένα τουριστικά, έχοντας έτσι διατηρήσει την άγρια και παρθένα ομορφιά τους.

Ο επισκέπτης θα βιώσει τη φύση σε όλο το μεγαλείο της και θα έρθει αντιμέτωπος με τόπους που κόβουν την ανάσα. Ατελείωτα δαντελωτά ακρογιάλια, εξωτικής ομορφιάς όρμους και νησάκια, κρυμμένες αμμουδερές παραλίες στους πρόποδες των άγριων βουνών. Δύσβατα, μα τόσο μαγευτικά φαράγγια, ιερά σπήλαια, ευλογημένα ποτάμια και ήμερους καταπράσινους κάμπους, δασωμένους από ελιές και εσπεροειδή. Ένας τόπος αυτάρκης σε όλα, πλούσιος σε ζώα και φυτά, ενδημικά και σπάνια. Στα Χανιά ο επισκέπτης θα εντυπωσιαστεί από τα έργα των ανθρώπων. Θα σκύψει με δέος πάνω από αγέρωχα απομεινάρια περασμένων πολιτισμών, δείγματα δημιουργικού αισθητήριου και σημάδια ανθρώπινης ματαιοδοξίας, σθεναροί πολέμοι του ψυχρού και αδηφάγου χρόνου. Θα ξαναζήσει στιγμές θρύλου, ιστορίας και δόξας, καθώς μνήμες του παρελθόντος θα ξυπνούν και θα αναβιώνουν παντού στο διάβα του.

Εδώ θα χορτάσει χρώματα και αρώματα, θα δοκιμάσει γεύσεις πρωτόγνωρες και μοναδικές, θα αφουγκραστεί εμπειρίες και βιώματα βγαλμένα μέσα από το πάθος και τη σοφία ενός λαού με ρίζες και αντοχές μακραίωνες. Θα ζήσει έντονες αντιθέσεις και συναισθήματα, θα αντιπαραβάλλει το παλιό με το καινούργιο και θα εκτιμήσει την σύγχρονη ζωή μέσα από τη γνώση της παράδοσης. Και το κυριότερο, εδώ ο επισκέπτης θα συναντήσει ανθρώπους που γνωρίζουν τις αξίες και τις χαρές της ζωής, θα τον κατακλύσει η Κρητική Ψυχή και θα νιώσει την κρητική φιλοξενία να τον σκλαβώνει και να τον σημαδεύει για πάντα.

Χάρη στη μορφολογία του εδάφους και το συνδυασμό βουνού και θάλασσας, ο Νομός Χανίων αποτελεί ένα παράδεισο για όσους αναζητούν την περιπέτεια και τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, προς τον οποίο έχει σημειωθεί μια σημαντική στροφή τα τελευταία χρόνια, με τις μορφές του αγροτουρισμού, οικοτουρισμού, φυσιολατρικού, ορεινού, εκκλησιαστικού, περιπατητικού κ.α.

Το ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων διαδρομών, E4 Alpine, που ξεκινά από τα Πυρηναία Όρη και διασχίζει την Ελλάδα, συνεχίζεται από την Κίσαμο και καταλήγει στη Ζάκρο της ανατολικής Κρήτης. Διατρέχει σχεδόν όλο τον ορεινό όγκο του Νομού Χανίων, με διαδρομές που προσφέρουν μοναδικές συγκινήσεις στους εραστές της φύσης και της πεζοπορίας. Στα ημιορεινά και τα ορεινά θα δει ο περιηγητής μικρά παραδοσιακά χωριά, με πέτρινα σπίτια και στενούς δρόμους, ξεχασμένα από το χρόνο.

Σε χωριά που έχουν περισσότερη οργάνωση προσφέρονται ευκαιρίες για εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός ή ο οικοτουρισμός που παρέχει στον επισκέπτη την δυνατότητα να διαμείνει σε παραδοσιακά-συνήθως αναπαλαιωμένα-αγροτικά καταλύματα, να γνωρίσει από κοντά την κρητική φύση και τον κρητικό τρόπο ζωής

των ανθρώπων της υπαίθρου και να απολαύσει βιολογικά, ντόπια προϊόντα. Στο Βάμο στον Αποκόρωνα, τη Μηλιά και τη Σπηλιά στην Κίσσαμο υπάρχουν οικισμοί με τέτοιο χαρακτήρα, προσελκύοντας το ενδιαφέρον εκατοντάδων επισκεπτών παγκοσμίως.

Η ορειβασία και η αναρρίχηση αποτελούν μια πρόσκληση για τους τολμηρούς. Στα Χανιά λειτουργεί δραστήριος ορειβατικός σύλλογος ενώ υπάρχουν και τέσσερα καταφύγια στα Λευκά Όρη, στην τοποθεσία Καλλέργη στον Ομαλό (υψόμετρο 1680 μ.) χωρητικότητας 40 ατόμων, στην τοποθεσία Βόλικας στα Κεραμειά (υψόμετρο 1430 μ) χωρητικότητας 30 ατόμων, το « Χ.Χουλιόπουλος », στη θέση Σβουριχτή (υψόμετρο 1430 μ) χωρητικότητας 22 ατόμων και στην Ταύρη Ασκύφου (υψόμετρο 1200 μ) χωρητικότητας 46 ατόμων. Τα Λευκά Όρη προσφέρονται επίσης τον χειμώνα για διασχίσεις με ορειβατικά σκι.

Αναρρίχηση μπορεί κανείς να κάνει στον Καλαθά και το Σταυρό στο Ακρωτήρι, στην πλαγιά του Γκίγκιλου, στο φαράγγι του Θερίσου, των Τοπολίων, της Αγίας Ειρήνης, στη Γρέ Λέσκα και σε πολλά άλλα μέρη. Πρόκληση επίσης αποτελεί το ποδήλατο βουνού, ενώ η ορεινή ενδοχώρα προσφέρεται για κυνήγι κατά περιόδους. Η δυνατότητα παρατήρησης σπανίων ειδών πτηνών παρέχεται στον υδροβιότοπο της λίμνης της Αγυιάς. Οι ατελείωτες παραλίες του Νόμου προσφέρουν στον επισκέπτη την ευκαιρία εκτός από την κολύμβηση, να απολαύσει και μια μεγάλη γκάμα θαλάσσιων αθλημάτων, όπως η ιστιοπλοΐα, το καγιακ, η ιστιοσανίδα, το θαλάσσιο σκι και η ελεύθερη κατάδυση μέσω οργανωμένων καταδυτικών κέντρων, ενώ το ψάρεμα για τους λάτρεις του είδους αποτελεί απόλαυση. Μάλιστα στην παραλία από την Αγία Μαρίνα μέχρι την Κίσσαμο λειτουργούν αρκετά οργανωμένα κατασκηνωτικά κέντρα (το ελεύθερο κάμπινγκ απαγορεύεται παντού στην Ελλάδα) για τους λάτρεις της κατασκήνωσης. Μαρίνες λειτουργούν στα Χανιά, την Κίσσαμο και την Παλαιόχωρα.

Τέλος ένας μεγάλος αριθμός αθλητικών δραστηριοτήτων, παρέχεται σε κατάλληλα οργανωμένους δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους. Στον εναλλακτικό τουρισμό εντάσσεται επίσης και ο συνεδριακός, που προσφέρεται από το Πολυτεχνείο Κρήτης και το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Χανίων, το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Υποτροπικών και Ελιάς Χανίων, το Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου, την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης στο Κολυμπάρι, το Ίδρυμα Αγία Σοφία, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών « Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος » κ.α. Όλοι οι παραπάνω διοργανώνουν σεμινάρια, τοπικά και διεθνή συνέδρια και ημερίδες, πέρα από τους χώρους τους , πολλά διεξάγονται σε χώρους ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων Α' κατηγορίας.

3.2. Πορεία του τουρισμού στα Χανιά

Η λεκάνη της Μεσογείου αποτελεί τον τόπο που ξεκίνησε το σύγχρονο φαινόμενο της πρόσκαιρης μετακίνησης των ατόμων για αναψυχή. Σήμερα το 1/3 του ετήσιου αριθμού των τουριστικών αφίξεων παγκοσμίως κινείται στο χώρο της Μεσογείου. Μέσα σε αυτό το τουριστικό χώρο 'κολυμπάει' η Κρήτη που δίκαια χαρακτηρίζεται ως το 'αεροπλανοφόρο της Μεσογείου'. Η απόσταση της από την Ευρώπη (100 Km), από την Ασία (175 Km) και από την Αφρική (300 Km) την καθιστά ως ένα ιδιαίτερο προορισμό. Η Κρήτη είναι το πέμπτο νησί της 'γηραιάς' θάλασσας, με έκταση 8.261 Km.

Δεν είναι τυχαίο ότι από την Κρήτη ξεκίνησε η μεταπολεμική μορφή του τουρισμού σε όλη την Ελλάδα, όταν το 1964 κατασκευάστηκε στον Άγιο Νικόλαο Λασιθίου το πρώτο ξενοδοχειακό συγκρότημα. Όπως, δεν είναι τυχαίο ότι τα Χανιά καταλαμβάνει μια από τις δημοφιλέστερες θέσεις στις προτιμήσεις των ξένων επισκεπτών. Βασικός παράγοντας της έως τώρα τουριστικής ανάπτυξης των Χανίων θεωρείται η γεωμορφολογία του. Η εξαιρετικά πλούσια εναλλαγή τοπίων (πεδιάδες, λόφους, βουνά, οροπέδια, φαράγγια, χείμαρρους, σπήλαια, αμμουδιές, ακρωτήρια, όρμους, φυσικά λιμάνια κ.α.) τα οποία συνδυάζοντας ιδανικά βουνό και θάλασσα, αποτελούν σαφείς πόλους έλξης, επιδρώντας άμεσα και θετικά στην ψυχολογία των υποψηφίων τουριστών, βοηθώντας τους να εξουδετερώσουν την ένταση του σύγχρονου τρόπου ζωής.

Οι συνολικές διανυκτερεύσεις τουριστών(αλλοδαπών και ημεδαπών) στα Χανιά, στα ξενοδοχειακά καταλύματα μεταξύ 2003-2006 όλο και αυξήθηκαν, με τα ποσοστά πληρότητας να αυξάνονται και αυτά, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πίνακα 6. Όσο αφορά τα campings, στις διανυκτερεύσεις ημεδαπών, παρουσιάζεται μια κάμψη τη διετία 2004-2005 σε σχέση με το 2003 και το 2006. Ενώ, στις διανυκτερεύσεις αλλοδαπών, η μοναδική κάμψη παρουσιάζεται το 2004.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΤΟΥ Ν. ΧΑΝΙΩΝ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΠΛΗΝ CAMPINGS						CAMPINGS		
ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ				ΚΛΙΝΕΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓ.	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ %	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ		
ΟΣ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ			ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
3	295.922	2.119.522	2.415.444	25.305	72,6%	1.607	2.459	4.066
4	347.418	2.626.303	2.973.721	22.900	77,3%	817	2.038	2.855
5	367.391	2.253.751	2.621.142	19.614	79,9%	1.015	2.529	3.544
6	284.917	2.268.350	2.553.267	20.223	80,4%	1.973	3.043	5.016

ΠΗΓΗ: Ε.Ο.Τ / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Την μερίδα του λέοντος κατέχει ο νόμος Ηρακλείου τόσο για τις διανυκτερεύσεις αλλοδαπών, όσο και για τις διανυκτερεύσεις ημεδαπών όπως καταγράφονται στον πίνακα 7 και 8 αντίστοιχα, επίσης, από τον πίνακα 7 παρατηρείται ότι το 2003 τη δεύτερη θέση κατέχει σε διανυκτερεύσεις αλλοδαπών καταλαμβάνει το Ρέθυμνο ακολουθώντας τα Χανιά και το Λασιθί. Κατάταξη που αντιστρέφεται την τριετία 2004-2006 για τον νομό Χανίων και Ρεθύμνου. Ενώ, όσο αφορά την κατάταξη των νόμων από τις διανυκτερεύσεις ημεδαπών για όλη την τετραετία 2003-2006 η κατάταξη είναι τα Χανιά να κατέχει την πρώτη θέση και να ακολουθούν το Ηράκλειο, το Λασιθί και το Ρέθυμνο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7:ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ

ΝΟΜΟΣ	2003	2004	2005	2006	ΜΕΤΑΒΟ ΛΗ % 2003-2004	ΜΕΤΑΒΟ ΛΗ % 2004-2005	ΜΕΤΑΒΟ ΛΗ % 2005-2006	ΜΕΤΑΒΟ ΛΗ % 2004-2005
ΧΑΝΙΩΝ	2.121.981	2.628.341	2.256.280	2.271.393	23,8	-14,1	0,66	7,04
ΘΥΜΝΗΣ	2.137.140	2.299.058	2.159.396	1.999.626	7,57	-6,07	-7,39	-6,43
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	5.375.725	5.626.951	5.545.503	5.287.264	4,67	-1,44	-4,65	-1,64
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	1.534.958	1.625.250	1.572.059	1.647.292	5,88	-3,27	4,78	7,31
ΥΝΟΛΟ	11.169.804	12.179.600	11.534.238	11.205.575	9,04	-5,2	-2,84	0,32

ΠΗΓΗ: Ε.Ο.Τ / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 8:ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ

ΝΟΜΟΣ	2003	2004	2005	2006	ΜΕΤΑΒΟ ΛΗ % 2003-2004	ΜΕΤΑΒΟ ΛΗ % 2004-2005	ΜΕΤΑΒΟ ΛΗ % 2005-2006	ΜΕΤΑΒΟ ΛΗ % 2004-2005
ΧΑΝΙΩΝ	297.529	348.235	368.406	286.890	17	5,79	-22,1	-3,54
ΘΥΜΝΗΣ	110.338	135.759	135.527	119.913	23	-0,17	-11,5	8,67
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	288.469	322.957	285.299	230.631	11,9	-11,6	-19,1	-20
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	144.084	173.206	176.328	140.926	20,2	1,8	-20	-2,19
ΥΝΟΛΟ	840.420	980.157	965.560	778.360	16,6	-1,48	-19,3	-7,3

ΠΗΓΗ: Ε.Ο.Τ / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Σημαντικές , επίσης, ήταν και οι αφίξεις των charter το 2006 από τις Δυτικές Ευρωπαϊκές Χώρες, την Σκανδιναβία αλλά και πολλές άλλες στο Νομό Χανίων. Παρακάτω, θα δούμε πίνακες με αναλυτικά στοιχεία για κάθε χώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΑΦΙΞΕΙΣ CHARTER ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΧΑΝΙΩΝ ΤΟ 2006 ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

ΧΩΡΕΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ	ΜΑΡ.	ΑΠΡΙΑ	ΜΑΗΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠΤ	ΟΚΤ.	ΝΟΕ	ΔΕΚ	ΣΥΝΟΛΟ
ΓΓΑΡΙΑ	0	0	0	0	0	480	1069	982	693	0	0	0	3224
ΔΩΝΙΑ	0	0	0	458	2111	3074	3355	4191	3104	423	0	0	16716
ΟΒΑΚΙΑ	0	0	0	0	0	673	1237	1240	665	0	0	0	3815
ΣΕΧΙΑ	0	0	0	0	1442	3758	4516	4948	973	0	0	0	20526
ΟΥΓΚΟΣ.	0	0	0	0	0	219	311	321	0	0	0	0	851
ΘΟΝΙΑ	0	0	0	115	439	473	783	1175	885	433	0	0	4303
ΛΛΕΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	110	0	0	0	110
ΓΗΣΕΙΣ	0	0	0	4	33	62	81	93	79	30	0	0	382
ΝΟΛΟ	0	0	0	573	3992	8677	11271	12857	10346	1829	0	0	49545
%	0,00	0,00	0,00	1,16	8,06	17,51	22,75	25,95	20,88	3,69	0,00	0,00	100,00

ΠΗΓΗ: ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ/ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Όπως παρατηρούμε, στον παραπάνω πίνακα, η Τσεχία είναι η χώρα με τις περισσότερες αφίξεις στο Αεροδρόμιο των Χανίων, από τις Δυτικές Ευρωπαϊκές Χώρες, και ακολουθεί αμέσως μετά η Πολωνία. Οι περισσότερες αφίξεις charter έγιναν τον μήνα Αύγουστο.

Το 2005, το σύνολο των αφίξεων charter ήταν 41.760, όποτε παρατηρούμε μια αρκετά ικανοποιητική αύξηση το 2006 (18,64%)

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΑΦΙΞΕΙΣ CHARTER ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΧΑΝΙΩΝ ΤΟ 2006 ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

ΧΩΡΕΣ	ΙΑΝ	ΦΑΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡΙΑ	ΜΑΗΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠΤ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕ	ΔΕΚ	ΣΥΝΟΛΟ	%
ΥΗΔΙΑ	0	0	0	6155	17735	22773	23297	21463	22802	9937	218	0	124380	29,95
ΑΝΙΑ	0	0	0	6776	14482	21876	27951	19403	18413	9040	0	0	117941	28,40
ΨΒΗΓΙΑ	0	0	147	6137	16901	23303	26214	20650	20701	6209	0	0	120262	28,96
ΙΛΑΝΔΙΑ	0	0	0	4775	7173	8959	8962	7221	9201	6397	0	0	52688	12,69
ΗΣΕΙΣ	0	0	2	142	315	425	485	421	402	262	7	0	2461	
ΝΟΛΟ	0	0	147	23843	56291	76911	86424	68737	71117	31583	218	0	415271	100,00
%	0,00	0,00	0,04	5,74	13,56	18,52	20,81	16,55	17,13	7,61	0,05	0,00	100,00	

ΠΗΓΗ: ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Σουηδία, είναι η χώρα που σημειώνει τις μεγαλύτερες αφίξεις στο ελληνικό αεροδρόμιο και ακολουθεί με μια μικρή διαφορά η Δανία. Για τις Σκανδιναβικές χώρες ο Ιούλιος είναι ο μήνας που σημειώνει τις περισσότερες πτήσεις και αμέσως μετά ακολουθεί ο Ιούνιος με αρκετές, επίσης, αφίξεις στο αεροδρόμιο των Χανίων.

Το 2006, σημειώνει αύξηση 28,84% σε σχέση με το 2005 που το σύνολο των αφίξεων έφτασε στις 322.318.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΑΦΙΞΕΙΣ CHARTER ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΧΑΝΙΩΝ ΤΟ 2006
ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ**

ΧΡΟΣ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΑΓΓΛΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΒΕΛΓΙΟ	ΕΛΒΕΤΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
1999	54203	41949	12502		7322	14645	1796	555	132972
2000	41344	54685	14377	2236	8072	17442	4901	113	143170
2001	65115	59881	14283	356	8358	20256	2326		170575
2002	70048	65276	17083		11389	21361			185157
2003	70161	64,421	18227	5815	10107	19463		8342	196716
2004	63333	66708	18242	1303	12815	17996		9173	189540
2005	50,643	69471	18312	2278	15022	20643		8953	185322
2006	53,971	69596	20467	77	16971	19933		9667	190742

ΠΗΓΗ: ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα Χανιά σήμερα διαθέτει σημαντικές, μεγάλες, υψηλών τάξεων ξενοδοχειακές μονάδες, όπως φαίνεται στον πίνακα 12:

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ 2006

ΕΙΔΟΣ & ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ		Ν. ΧΑΝΙΩΝ			
		ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	5*	5	830	1717	5,13
	4*	17	2056	4009	11,98
	3*	42	2337	4537	13,56
	2*	82	2487	4771	14,25
	1*	20	496	989	2,95
	E	3	59	122	0,36
ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΑ ΔΙΑΜ/ΤΑ	5*	0	0	0	0
	4*	9	464	777	2,32
	3*	40	1569	2679	8,00
	2*	210	7191	12183	36,4
	1*	33	747	13156	3,93
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ & ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΑ ΔΙΑΜ/ΤΑ	5*	0	0	0	0
	4*	0	0	0	0
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ	A	10	86	176	0,53
	B	14	96	195	0,58
ΣΥΝΟΛΟ		485	18418	33471	100,00
			<u>Δ/ΤΑ</u> 3632		

ΠΗΓΗ: Ε.Ο.Τ / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα Χανιά διαθέτουν, επίσης, αρκετά τουριστικά γραφεία (πίνακας 13), επιχειρήσεις εκμίσθωσης ΙΧ επιβατικών αυτοκινήτων (πίνακας 14), επιχειρήσεις εκμίσθωσης Μότο (πίνακας 15) και τουριστικά καταστήματα (πίνακας 16) :

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

ΝΟΜΟΣ	ΓΕΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΤΡΕΝΑ	ΤΕΟΜ
ΧΑΝΙΩΝ	108	11	7	25
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	67	6	5	12
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	229	15	4	71
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	51	7	1	9
ΣΥΝΟΛΟ	455	39	17	117

ΠΗΓΗ: Ε.Ο.Τ / Π.Υ.Τ. / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗΣ ΙΧ ΕΠΙΒΑΤΙΚΩΝ
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ**

ΝΟΜΟΣ	ΧΑΝΙΩΝ	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
	130	90	270	69	556

ΠΗΓΗ: Ε.Ο.Τ / Π.Υ.Τ. / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗΣ ΜΟΤΟ

ΝΟΜΟΣ	ΧΑΝΙΩΝ	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
	27	27	70	15	139

ΠΗΓΗ: Ε.Ο.Τ / Π.Υ.Τ. / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΝΟΜΟΣ	ΧΑΝΙΩΝ	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
	25	201	46	39	311

ΠΗΓΗ: Ε.Ο.Τ / Π.Υ.Τ. / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1. Μεθοδολογία έρευνας της τουριστικής ανάπτυξης του Ν. Χανίων

Στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας έγινε μια έρευνα για την τουριστική ανάπτυξη του Νομού Χανίων με την μορφή ερωτηματολογίων. Σκοπός της έρευνας ήταν να δούμε αν οι πολίτες του Ν. Χανίων είναι ευχαριστημένοι με την τουριστική ανάπτυξη του νομού. Κεντρικά πρόσωπα από την έρευνα αυτή ήταν απλοί πολίτες, υπάλληλοι του Δήμου Χανίων, της Νομαρχίας Χανίων και συγκεκριμένα το Τμήμα Τουρισμού, της Αναπτυξιακής Χανίων, στα Γραφεία του ΕΟΤ και στη Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής Ανάπτυξης. Επίσης, ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τουριστικά γραφεία ταξιδιών, καταστήματα τουριστικών ειδών, mini-markets και restaurant-bar. Συνολικά συμπληρώθηκαν 100 ερωτηματολόγια με την μορφή ερωτηματολογίου (παραρτημα σελ 51).

45 ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν απο απλους πολίτες, 25 απο τους υπαλλήλους του Δήμου Χανίων και της Νομαρχίας Χανίων και 30 ερωτηματολόγια απο υπαλλήλους τουριστικών γραφείων, τουριστικά καταστήματα, mini-markets και restaurant-bar.

Είναι γεγονός, οτι με την συμπλήρωση αυτών των ερωτηματολογίων, από κάθε ομάδα ξεχωριστά, υπήρχαν διαφορετικές γνώμες, εφόσον ο καθένας αντιλαμβάνεται και παρακολουθεί διαφορετικά την τουριστική ανάπτυξη του νομού Χανίων. Αυτό, θα γίνει αντιληπτό παρακάτω με τα αποτελέσματα της έρευνας αφού υπάρχουν αρκετες διαφοροποιήσεις σε κάθε απάντηση ξεχωριστά.

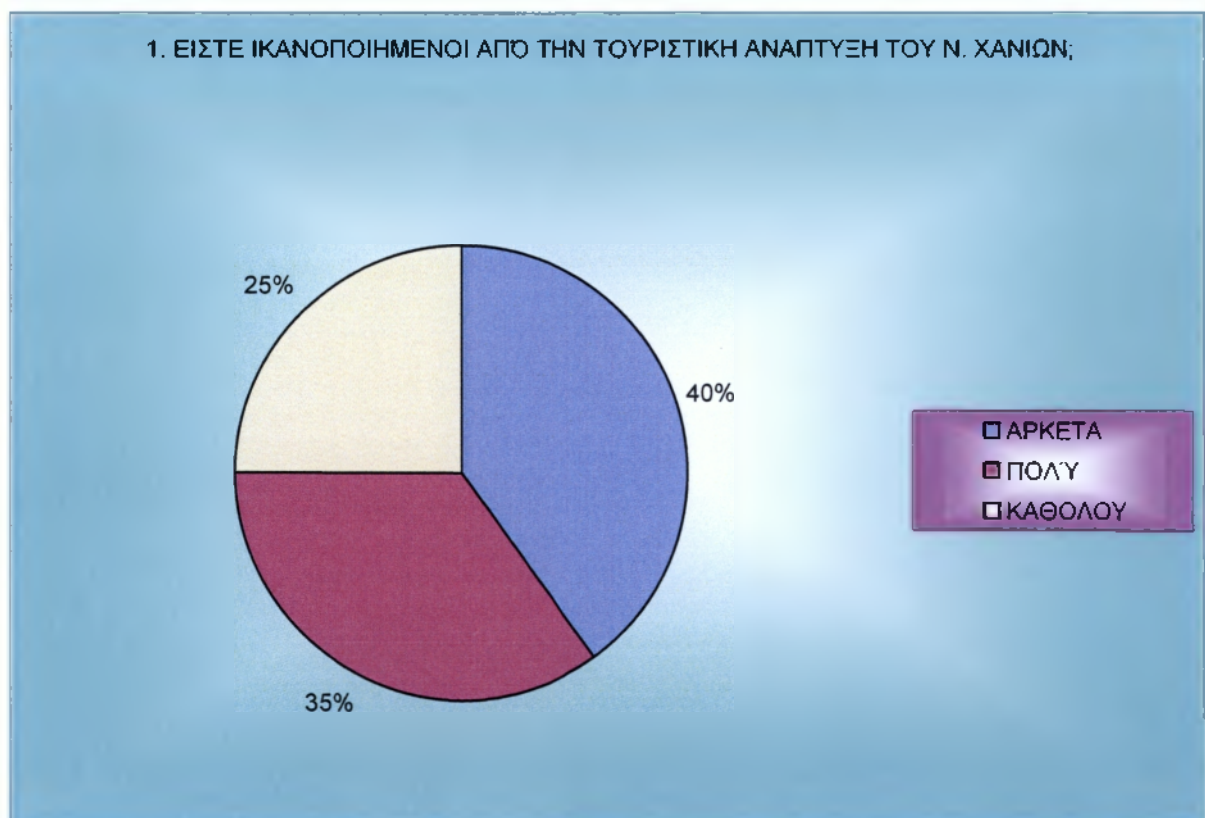
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1. Αποτελέσματα της έρευνας

Με την συμπλήρωση των 100 ερωτηματολογίων από τους πολίτες των Χανίων, προκύπτουν τα αποτελέσματα της έρευνας και θα εξετάσουμε αν τελικά οι πολίτες είναι ικανοποιημένοι ή όχι με την τουριστική ανάπτυξη του νομού.

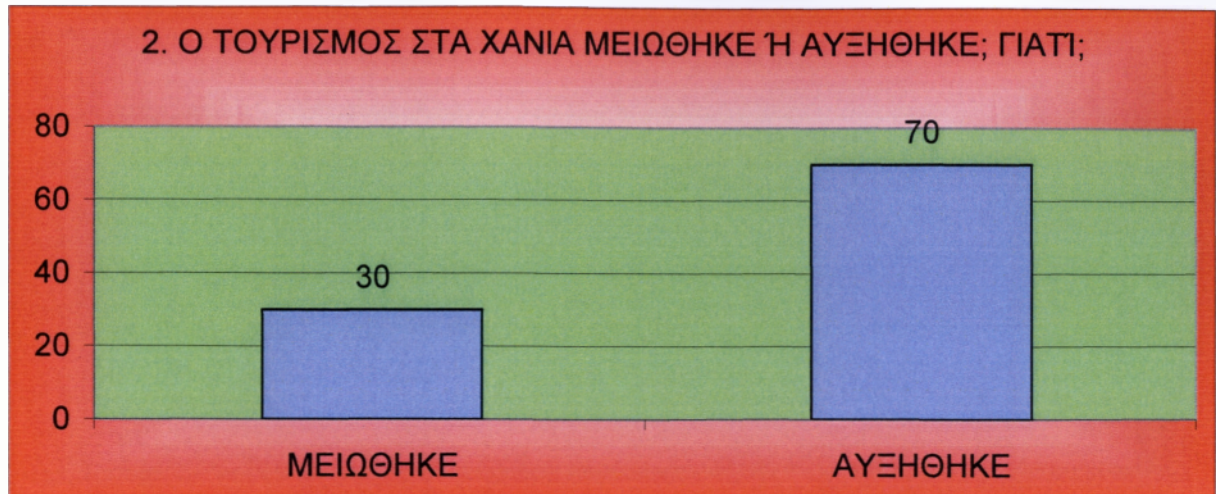
Με την βοήθεια των διαγραμμάτων, όπως θα δούμε παρακάτω, θα βγάλουμε συμπεράσματα για κάθε μία ερώτηση ξεχωριστά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1

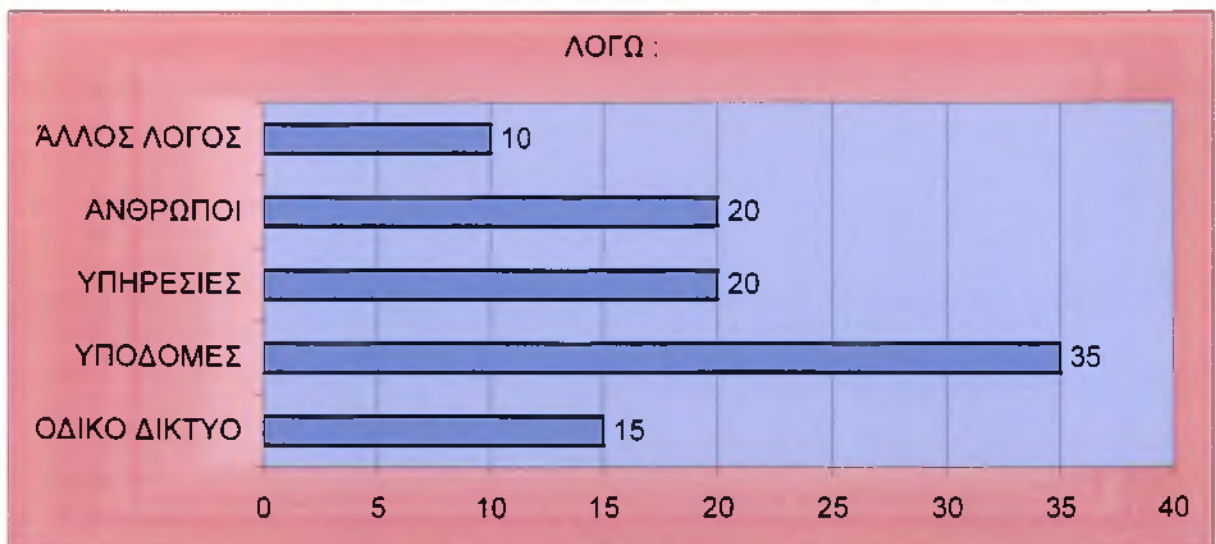

Από το σχεδιάγραμμα της πίτας προκύπτει ότι το 40% των ερωτηθέντων είναι αρκετά ικανοποιημένοι από την τουριστική ανάπτυξη ενώ το 25% δεν είναι καθόλου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2

Ο τουρισμός στα Χανιά αυξήθηκε το 2006 (70%) και αυτό λόγω των υποδομών που καλύπτει, όπως παρατηρούμε παρακάτω, το μεγαλύτερο ποσοστό του διαγράμματος.

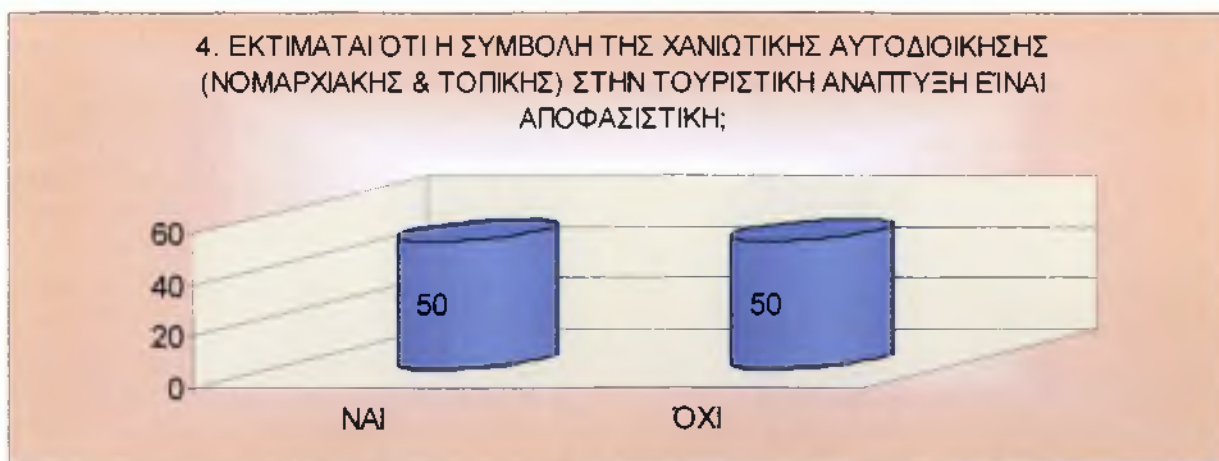

ΕΡΩΤΗΣΗ 3

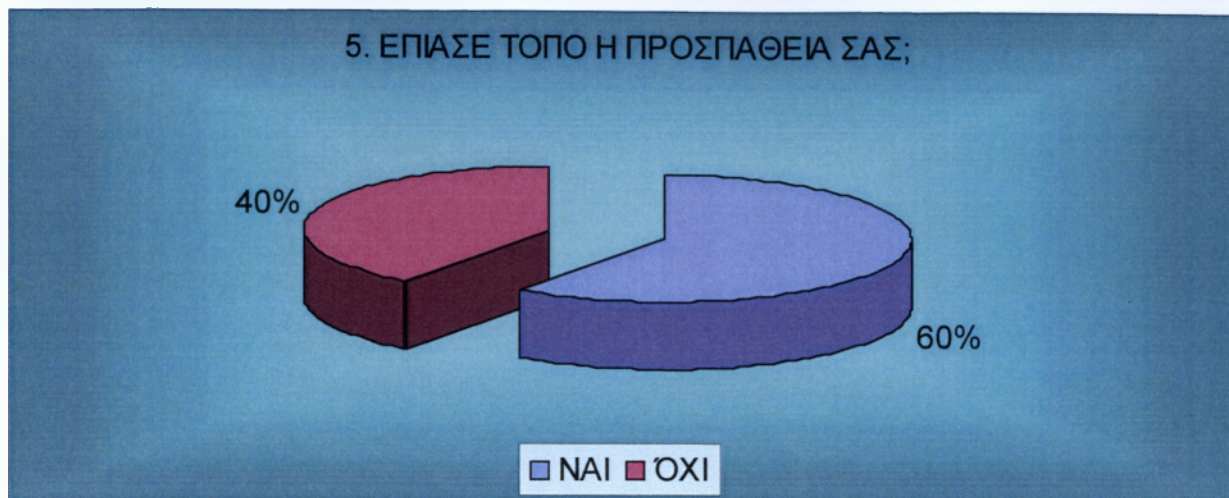
Οι φορείς της Χανιώτικης Αυτοδιοίκησης βοηθούν αποφασιστικά στην ανάπτυξη του τόπου με πρωταρχική βοήθεια αυτή των εκδηλώσεων και στη συνέχεια με τις εκθέσεις τουρισμού, τις επιδοτήσεις και τη διανομή φυλλαδίων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4

Όπως παρατηρούμε, στο παραπάνω διάγραμμα, η συμβολή της Χανιώτικης Αυτοδιοίκησης είναι καθοριστική για την τουριστική ανάπτυξη του νομού.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5

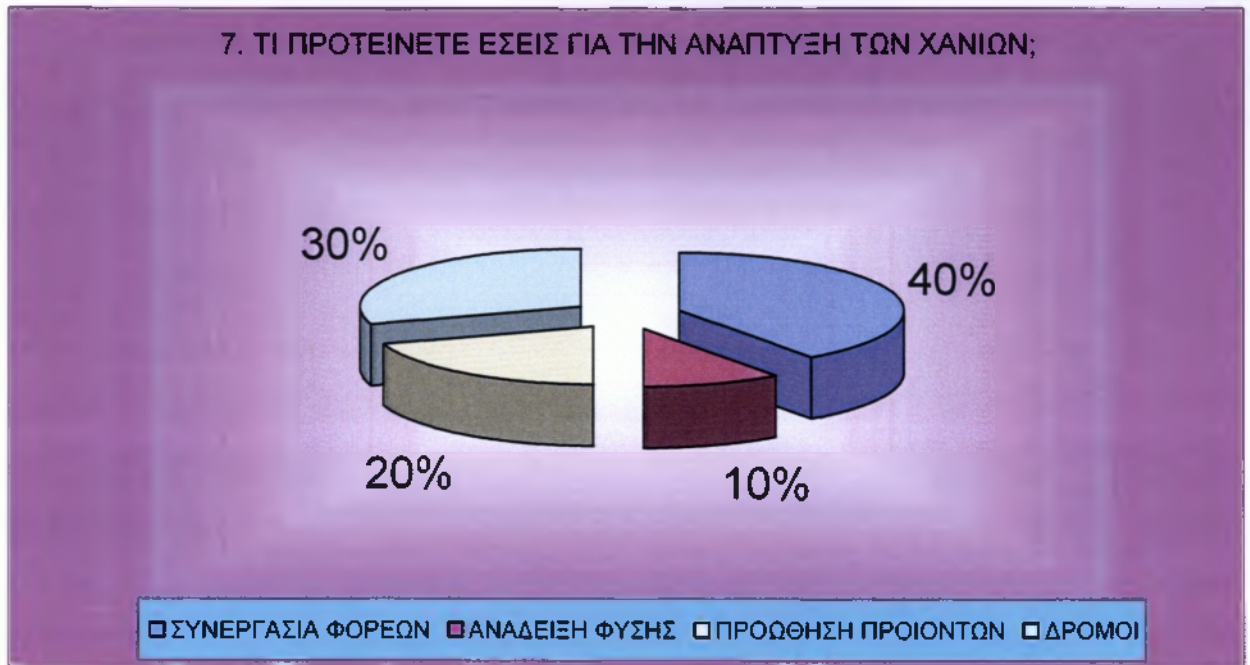
Οι πολίτες, υποστηρίζουν ότι και αυτοί με τον τρόπο τους – με την προσπάθεια τους, έχουν συμβάλει στην τουριστική ανάπτυξη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6

Με βάσει τα στατιστικά στοιχεία που συλλέξαμε, η σημαντικότερη εκδήλωση είναι οι πολιτιστικές εκδηλώσεις κατά κύριο λόγο και έπονται ο αγροτουρισμός, οι εθνικές εορτές και οι θρησκευτικές εορτές.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7

Από ότι διαπιστώνουμε από το παραπάνω διάγραμμα, το βασικό πρόβλημα για τα Χανιά είναι ότι δεν υπάρχει μια ικανοποιητική συνεργασία μεταξύ των φορέων. Εξίσου σημαντικό είναι, επίσης, το οδικό δίκτυο και ακολουθούν η προώθηση προϊόντων και η ανάδειξη της φύσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1. Συμπεράσματα έρευνας και προτάσεις τρόπου δράσης

Από την έρευνα, που έκανα προσωπικά και από τα συμπεράσματα μου, προκύπτουν οι ακόλουθες **προτάσεις**, για το τι πρέπει να βελτιώσουμε:

A. ΥΠΟΔΟΜΕΣ

- Βιολογικοί καθαρισμοί Βόρειου Άξονα
- Νέα Εθνική οδός Βόρειου-Νότιου Άξονα – Κάθετοι Δρόμοι
- Επέκταση Αεροδρομίου
- Μεταβίβαση αρμοδιότητας του Παλιού Λιμανιού στο Δήμο Χανίων
- Χρηματοδότηση για άνοδο της κατηγορίας των Ξενοδοχείων
- Parking στη πόλη των Χανίων

B. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

- Εκθέσεις στο εξωτερικό-εσωτερικό
- Έντυπα παρουσίασης & προβολής του Τουριστικού προϊόντος του Νομού Χανίων
- Κρητική Διατροφή-Κρητικά Προϊόντα

Γ. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

- Γραφεία ΕΟΤ στα Χανιά
- Κιόσκια με Η/Υ για Τουριστικές Πληροφορίες
- Ιστοσελίδα Τουριστικής προβολής του Ν. Χανίων

Κατά σειρά προτεραιότητας αναδεικνύω προτάσεις σε Έργα Υποδομής αφενός και σε Τουριστική Προβολή αφετέρου.

Οι υποδομές αποτελούν βασική παράμετρο της αναπτυξιακής διαδικασίας. Η χρόνια υστέρηση στις υποδομές και η αδικία που υφίσταται στα Χανιά από τους τοπικούς φορείς, επηρεάζει αρκετά το επίπεδο και το ρυθμό ανάπτυξης. Οι τοπικοί φορείς έχουν την βασική ευθύνη να υποστηρίξουν χρηματοδοτικά την υλοποίηση του σχεδιασμού έργων υποδομής.

Στις μεταφορές ο στόχος είναι ο νομός να αποκτήσει ένα σύγχρονο δίκτυο, που περιλαμβάνει το κύριο οδικό δίκτυο και τις πύλες εισόδου-εξόδου από τον νομό. Ως βασικό κριτήριο χρησιμοποιείται η συντόμευση της απόστασης των Χανίων από τα μεγάλα ευρωπαϊκά και ελληνικά κέντρα.

Με δεδομένη τη ταχεία εξέλιξη των τουριστικών δρώμενων σε παγκόσμια κλίμακα, πιστεύω ως νομός θα πρέπει να αλλάξουμε ταχύτητα, βελτιώνοντας το σύνολο των δράσεων μας, για να μπορέσουμε να αποτελέσουμε ένα ανώτερο επίπεδο τουριστικού προορισμού και να διεκδικήσουμε το μερίδιο που δικαιούμαστε με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτουμε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αναπτυξιακή Ν. Χανίων Α.Ε
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων
- Περιφέρεια Κρήτης
- ΚΡΗΤΗ το αφιέρωμα Εγκυκλοπαίδεια Εκδόσεις Αρσινόη, Αθήνα, 1989
- Παναγιωτάκης Γ., ΚΡΗΤΗ, ‘Τι πρέπει να γνωρίζετε’. Εκδόσεις ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ, Ηράκλειο, 1999
- Παππάς Ν., ‘Σημειώσεις στο Μάθημα Σύνθεση Τουριστικού Πακέτου’, Εκδόσεις ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ, Ηράκλειο, 2002
- Πεδιαδίτης Π., ‘Σημειώσεις στο μάθημα Εισαγωγή του Τουρισμού’, Εκδόσεις ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ, Ηράκλειο, 2002
- ΕΟΤ Νομού Χανίων
- Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης / Νομαρχία Χανίων
- Στατιστική Υπηρεσία Δήμου Χανίων
- Λύτρας, Περικλής Ν., ‘Τουριστική Ανάπτυξη : Υποδομή, Εκπαίδευση, Περιβάλλον’, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1983
- Λύτρας Περικλής Ν., ‘Τουριστική Κοινωνιολογία’, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1987
- Ευθυμιάτου-Πουλάκου, Αντώνια, ‘Τουριστικό Δίκαιο’, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994
- Ηγουμενάκης, Νίκος Γ., ‘Περιφερειακή Ανάπτυξη του Τουρισμού και Αγορά Εργασίας’, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, Αθήνα, 1997
- Ηγουμενάκης, Νίκος Γ., ‘Τουριστική Οικονομία’, Τόμος Α’, Έκδοση Β’, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1997
- Ηγουμενάκης, Νίκος Γ., ‘Τουριστική Οικονομία’, Τόμος Β’, Έκδοση Β’, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1997

- Ηγουμενάκης, Νίκος Γ., ‘Τουριστική Πολιτική’, Έκδοση Β΄, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1999
- Ιβάντσος, Γεώργιος, ‘ Φυσική και Τουριστική Γεωγραφία της Ελλάδος και Στοιχεία Χαρτογραφίας’, σημειώσεις παραδόσεων, Αθήνα, 1989
- Καλιφιώτης, Σταύρος Α., ‘ Εισαγωγή εις την Θεωρίαν του Τουρισμού’, Έκδοση Β΄, Εκδόσεις Τυροβολά, Αθήνα, 1976
- Λογοθέτης, Μιλτιάδης, ‘Τουριστική Πολιτική’, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1982
- Ηγουμενάκης, Νίκος Γ./ Κραβαρίτης, Κώστας ν./Λύτρας, Περικλής Ν., ‘Εισαγωγή στομ Τουρισμό’, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1998

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- www.nax.gr
- www.chania.gr
- www.philoxenous.gr
- www.t-p.gr
- www.sete.gr
- www.traveldailynews.gr
- www.gnto.gr
- www.4crete.gr
- www.alternativegreece.gr
- www.chaniainfo.gr
- www.cretainfo.gr
- www.cretetoumet.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Είστε ικανοποιημένοι από την τουριστική ανάπτυξη του Ν. Χανίων;

A) Αρκετά

B) Πολύ

Γ) Καθόλου

2) Ο τουρισμός στα Χανιά μειώθηκε ή αυξήθηκε; Γιατί ;

A) Μειώθηκε

B) Αυξήθηκε

Λόγω:

- Οδικού Δικτύου .....
- Υποδομών .....
- Υπηρεσιών .....
- Ανθρώπων .....
- Άλλος λόγος .....

3) Με ποιους τρόπους ενισχύει η τοπική αυτοδιοίκηση την τουριστική ανάπτυξη του νομού;

A) Εκδηλώσεις

B) Επιδοτήσεις

Γ) Εκθέσεις τουρισμού

Δ) Φυλλάδια

4) Εκτιμάτε ότι η συμβολή της χανιώτικης αυτοδιοίκησης (νομαρχιακής και τοπικής) στην τουριστική ανάπτυξη είναι αποφασιστική;

A) Ναι

B) Όχι

5) Έπιασε τόπο η προσπάθεια σας;

A) Ναι

B) Όχι

6) Από τις εκδηλώσεις που διοργανώνεται ποια θεωρείται εσείς πιο σημαντική για την ενίσχυση του τουρισμού;

A) Θρησκευτικές εκδηλώσεις

B) Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Γ) Εθνικές Εορτές

Δ) Αγροτουρισμός

7) Τι προτείνετε εσείς εσείς για την ανάπτυξη των Χανίων;

A) Συνεργασία Φορέων

B) Ανάδειξη της φύσης

Γ) Προώθηση Προϊόντων

Δ) Οδικό Δίκτυο

Σας Ευχαριστώ